

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 42 · 18. januar
Sesjonen 2022–2023

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny vateringsordning med faste vateringstidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende vatering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte onsdag den 18. januar 2023 kl. 10

President: Nils T. Bjørke

Dagsorden (nr. 42):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten [10:00:11]: Frå Framstegspartiets stortingsgruppe ligg det føre søknad om permisjon etter Stortingets forretningsorden § 5 andre punktum for representanten Tor André Johnsen frå og med 18. januar og inntil vidare.

Etter forslag frå presidenten vart samrøystes vedteke:

1. Søknaden vert handsama straks og godkjend.
2. Vararepresentanten Johan Aas vert innkalla for å møta i permisjonstida.

Presidenten [10:00:34]: Johan Aas er til stades og vil ta sete.

Representanten Lan Marie Nguyen Berg vil setja fram eit representantforslag.

Lan Marie Nguyen Berg (MDG) [10:00:53]: På vegne av representantene Abid Raja, Freddy André Øvstegård, Hege Bae Nyholt og meg selv vil jeg gjerne fremme et representantforslag om seksualitetsundervisning i skolen.

Presidenten [10:01:03]: Representanten Per-Willy Amundsen vil setja fram eit representantforslag.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:01:23]: På vegne av representanten Sylvi Listhaug og meg selv har jeg den glede å fremsette et forslag om strengere straffer for angrep på den offentlige myndighetsutøvelse.

Presidenten [10:01:41]: Representanten Hans Andreas Limi vil setja fram eit representantforslag.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:01:53]: På vegne av Fremskrittspartiets representanter Terje Halleland, Marius Arion Nilsen, Bengt Rune Strifeldt, Per-Willy Amundsen og meg selv vil jeg fremsette et forslag om fordeling og bruk av tilgjengelig kraft.

Presidenten [10:02:08]: Representanten Helge André Njåstad vil setja fram eit representantforslag.

Helge André Njåstad (FrP) [10:02:20]: Framstegspartiet er ivrige, som de registrerer.

På vegner av Framstegspartiets representantar Hans Andreas Limi, Roy Steffensen, Marius Arion Nilsen, Morten Wold, Frank Edvard Sve og meg sjølv har eg

gleda av å setja fram eit forslag om at trekk i rammetilskot for ekstraordinære inntekter frå konsesjonskraft vert gjennomført i tråd med dei føresetnader som regjeringa presenterte for Stortinget og dei kommunane det gjeld.

Presidenten [10:02:46]: Representanten Morten Stordalen vil setja fram eit representantforslag.

Morten Stordalen (FrP) [10:03:01]: På vegne av representantene Frank Edvard Sve, Sylvi Listhaug, Sivert Bjørnstad, Helge André Njåstad, Silje Hjemdal, Himanshu Gulati og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om nytt ferjesamband mellom Aure og Hitra med pilotprosjekt for flytende ferjekaier og autonome ferjer.

Presidenten [10:03:17]: Forslaga vil verta handsama etter reglementet.

Sak nr. 1 [10:03:24]

Muntlig spørretime

Presidenten [10:03:26]: Stortinget fekk måndag melding frå Statsministerens kontor om at statsrådene Bjørnar Skjæran, Jon-Ivar Nygård og Sandra Borch vil møta til munnleg spørjetime.

Dei annonserte regjeringsmedlemene er til stades, og me er klare for å byrja den munnlege spørjetimen.

Me byrjar med det fyrste hovudspørsmålet, som er frå representanten Trond Helleland.

Trond Helleland (H) [10:03:53]: Mitt spørsmål går til samferdselsministeren.

Statsråden har ved flere anledninger redegjort for hva som skjedde mellom 20. desember, da Bane NOR sendte en pressemelding om at problemene med Follobanen var tilknyttet strøm, varmgang og røykutvikling, og 3. januar, da statsråden hadde et såkalt hastemøte med Bane NOR. Statsråden har satt i gang en ekstern gransking og er opptatt av å lære hva som har skjedd, for å unngå liknende hendelser i framtiden. Det er bra, og vi er enig i at det er behov for en ekstern gransking. Problemet er at statsråden ikke har gitt Stortinget svar på hva han foretok seg gjennom høsten for å forsikre seg om at Follobanen faktisk var klar for åpning. Sannsynligvis planla en opprinnelig for mer testing enn de elleve dagene en endte opp med. Det var sommerarbeider på Follobanen som ble forsinket som nok også gjorde at en mistet mye tid på forberedelsene med å åpne Follobanen.

Spørsmålet mitt blir: Undersøkte statsråden hvilke konsekvenser forsinkelsene i sommerarbeidene kunne få for den planlagte åpningen av Follobanen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:05:10]: Jeg har svart Stortinget ganske utførlig på et spørsmål som André N. Skjelstad stilte, om hendelsene forut for og i etterkant av at Follobanen måtte stenge. Det som ble rapportert til oss, var en risiko for framdriften i prosjektet, men det ble fulgt opp, og Bane NOR svarte at de hadde kontroll med risiko. De hadde inngått tilleggsavtaler for å redusere risiko, og det ble ikke på noe tidspunkt meldt til oss at det skulle være noen risiko knyttet til åpningsdatoen, da vi nærmet oss det tidspunktet.

Trond Helleland (H) [10:05:52]: Det er ikke første gang det viser seg at Bane NOR ikke har testet godt nok i forkant. Det har også tidligere oppstått situasjoner med driftsproblemer og en ny periode med nedstenging i etterkant av oppgradering og vedlikeholdsarbeid. Også i disse situasjonene har Bane NOR måttet tåle hard kritikk. Jeg er sikker på at statsråden fra Fredrikstad er godt kjent med at Østfoldbanen i 2019 måtte holde stengt i flere uker på grunn av signalproblemer som oppsto etter vedlikeholdsarbeid gjennom sommeren. Med denne erfaringen ville jeg tro det var naturlig for en statsråd og hans departement å være tett på Bane NOR i et så stort prosjekt som dette – til 36 mrd. kr – og at en innhentet forsikringer som gjorde en trygg på at Follobanen faktisk var moden for å åpne for ordinær drift i desember 2022. Hvilke spørsmål stilte statsråden til Bane NOR gjennom høsten 2022 for å forsikre seg om at Follobanen var klar for ordinær trafikk?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:06:46]: Jeg er mest opptatt av passasjerene i denne saken, og det viktigste nå er selvfølgelig å få Follobanen opp og i drift på nytt. Det forventer jeg at Bane NOR bruker all sin tid og alle sine krefter på å få til. Vi har sagt at i denne saken er det naturlig at vi får til en ekstern gjennomgang. Bane NOR vil ha en egen ekstern gjennomgang. Vi har en intern gransking, og Jernbanetilsynet vil også gå gjennom denne saken. Da regner jeg med at vi får fram tilstrekkelig informasjon til å ha kunnskap om hva som var de bakenforliggende årsakene til at dette fant sted.

Når det gjelder risiko for åpning, har jeg allerede svart på det. Det ble beskrevet på et tidligere tidspunkt – risikoen for å nå åpningsdato. Det ble besvart gjennom at de hadde gjort tilleggsavtaler, bl.a. med entreprenørene, og det ble ikke senere rapportert på noe som skulle gi oss i departementet grunnlag for å stille ytterligere spørsmål.

Presidenten [10:07:41]: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Trond Helleland.

Trond Helleland (H) [10:07:42]: Den 18. oktober mottok jeg, som nestleder i transport- og kommunika-

sjonskomiteen, en hyggelig invitasjon i min e-post til åpning av Follobanen fra Bane NOR, med detaljert program, kulturprogram og varsel om svært prominent deltakelse, inkludert statsråden, statsministeren og Hans Majestet Kongen. Over to uker senere, den 5. november, overtok Bane NOR prosjektet. Jeg var med på åpningen. Jeg kom riktignok litt for sent til perongen i Oslo på grunn av signalproblemer på strekningen Drammen–Lillestrøm den dagen, men jeg skjønner at det var viktig å gjennomføre dette.

Hvor førende ble åpningsfesten for å gjennomføre åpningen? Ble det tatt «shortcuts» for å komme seg gjennom Blixtunnelen denne dagen, og hvor tett var statsråden og departementet på Bane NOR for å forsikre seg om at driftssikkerhet for banen var viktigere enn åpningsfesten?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:08:38]: Det vil i så fall bare være å gå inn i spekulasjoner. Jeg har ikke noe grunnlag for å være med på den debatten her, og det er en type spørsmål som vil bli belyst i en ekstern gjennomgang av saken. Det må ikke være sånn at et åpningstidspunkt skulle sette premissene for å sette i gang en bane på sviktende grunnlag. Det tror jeg alle vil være enige om at vil være feil. Bane NOR må for så vidt svare konkret på hva som har forårsaket dette. Per nå vet vi ikke nok om de bakenforliggende årsakene til å kunne svare på det her i Stortinget i dag.

Presidenten [10:09:16]: Trond Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Helleland (H) [10:09:17]: Jeg håper åpningsfesten ikke var avgjørende for at man åpnet, men at man skulle være klar.

Bane NOR gir et litt annet inntrykk. I et litt langt intervju i Aftenposten med Stine Undrum, som er utbyggingsdirektør, sier hun:

«Vi har varslet (samferdselsministeren, journ.anm.) at vi har hatt akkurat med tid for å rekke å bli ferdig. I perioder var vi bak skjema og var i tvil om vi ville rekke det».

Statsråden har altså vært klar over risikoen. Samferdselsminister Jon-Ivar Nygård sa på Politisk kvarter at Bane NOR var usikre på om de ville rekke åpningsfristen. Aftenposten har spurt Undrum om hun kjenner seg igjen i dette.

«Ja, ja, ja, definitivt, svarer hun. – Nygård har vært klar over risikoen, sier hun.»

Vil den varslede granskingen også granske Samferdselsdepartementets håndtering av denne saken, som nok en gang utfordrer tilliten til gjennomføringsevne og kompetanseevne i jernbanesektoren?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:10:16]: Det representanten Helleland nå beskriver, er akkurat i tråd med det jeg svarte i den forrige runden nå. Det er riktig at det fra Bane NOR ble beskrevet risiko med hensyn til framdriften, det ble rapportert at de hadde den risikoen under kontroll, og det ble ikke inn mot åpningen rapportert at det var noen risiko knyttet til at dette ikke skulle fungere, eller at det skulle være vesentlige feil eller mangler som gjorde at dette kunne skje.

Dette er interessant. Det er bl.a. det man må komme til bunns i gjennom en ekstern gjennomgang, gjennom Bane NORs interngjennomgang og gjennom deres egen eksterne gjennomgang. Jeg er sikker på at vi med alt det som skal skje, vil få fram gode svar på det.

Når det gjelder styringen av jernbanesektoren i stort, er denne regjeringen i gang med å gå igjennom det. Vi har allerede gjort offensive grep. Vi har stanset konkurranseutsettingen av disse togtrafikkpakkene. Vi er i gang med å samle Jernbane-Norge og har besluttet at Spordrift skal bli en del av Bane NOR. Vi jobber videre med det for å få bedre grep om styringsstrukturen innenfor norsk jernbane, som for så vidt er en arv etter den forrige regjeringen.

Presidenten [10:11:22]: Erlend Larsen – til oppfølgingsspørsmål.

Erlend Larsen (H) [10:11:34]: Det er interessant å høre at statsråden avslutter sitt siste svar med å trekke fram jernbanepakken og omorganiseringen av jernbanen, men spørsmålet nå gjelder Follobanen og hva som gikk feil med den. Dette er et forsøk på tåkelegging av spørsmålet som jeg tar avstand fra.

Ifølge avisartikler er systemet for returstrøm nytt og ukjent i Norge. Det var feil ved systemet for returstrøm som førte til at tunellen ble stengt. Follobanen ble altså testet i kun elleve dager, og det ble kun testet med ett tog i timen. Normal kapasitet skal være seks tog i timen, noe jeg antar vil gi en betydelig høyere belastning på returstrømmen. Selv om anlegget for returstrøm var nytt og ukjent i Norge, ble det ikke testet for full kapasitet – noe vi ser konsekvensen av nå.

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Hvor lang tid ble det opprinnelig i prosjekteringen av anlegget satt av til å teste anlegget – én måned, to måneder, et halvt år? Det ble elleve dager.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:12:37]: Det har ikke jeg noen konkrete opplysninger om. Det Statens jernbanetilsyn svarte oss i går, er at Bane NOR tester tilstrekkelig, men dette er noe av det vi må gå dypere inn i gjennom en ekstern gjennomgang. Kan det være slik at man har testet for lite? Det vet vi ikke. Det blir spekulat-

sjoner, og det vil selvfølgelig framkomme etter at vi har fått en gjennomgang av saken.

Presidenten [10:13:01]: Morten Stordalen – til oppfølgingsspørsmål.

Morten Stordalen (FrP) [10:13:16]: Etter åpningen og stengningen av Follobanen framkom det ganske mye forskjellig informasjon, særlig mellom Bane NOR og Vy. Den siste uken framkom det – stikk motsatt av hva Bane NOR og ministeren var orientert om – at Vy faktisk hadde tilbudt tog til Bane NOR, hvilket det tidligere framkom at de ikke hadde gjort. Så avbestilte Vy togsett til fulltesting fordi det var feilrettinger helt fram til den samme dagen man skulle åpne banen. Var ministeren informert om det? Hvis han var det, hvorfor trykket han ikke da på pause- og stopp-knappen og utsatte åpningen, siden det var så mye feil ved anlegget at man måtte avbestille testing av tog den siste uken for å drive feilrettinger på et anlegg som var så kostbart og så mye omtalt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:14:04]: Det er informasjon som har kommet fram i ettertid, som jeg i hvert fall ikke var kjent med på det tidspunktet, og det er selvfølgelig interessant. Nå vet jeg jo at det fortsatt råder diskusjoner rundt dette. Det jeg har klart å trekke ut av det, er at det ville vært mulig å teste mer, men da ville man ha måttet ta ned det ordinære tilbudet til de reisende. Det var avveiningen som ble gjort.

Presidenten [10:14:28]: Morten Stordalen – til oppfølgingsspørsmål.

Morten Stordalen (FrP) [10:14:31]: Det er framkommet tidligere at det var underdimensjonering av anlegget, altså returstrøm. Det betyr at det var underdimensjonert i den form at kabler og sikringsanlegg faktisk tok fyr. Kan statsråden nå, etter dialogmøter og informasjon fra Bane NOR, forsikre oss alle om at den type løsning, som man ikke har vært vant til i Norge, ikke er brukt på andre strekninger?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:15:00]: Det kan jeg ikke, men det er naturlig å ettergå. Så langt jeg er kjent med, er dette noe som er tatt i bruk på dette anlegget. Nå er det riktig å si at det ikke er fullt ut kunnskap om årsaksforholdene, men returstrøm er åpenbart noe som er pekt på. Det er også pekt på underdimensjonering, men man er ikke 100 pst. sikker på hva som er den bakenforliggende årsaken, ei heller p.t.

Presidenten [10:15:25]: Marie Sneve Martinussen – til oppfølgingsspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:15:33]: I motsetning til representanten Larsen fra Høyre, som nylig var her oppe, mener jeg at det ikke er tåkelegging av ministeren å peke på strukturene i jernbanen, for uhell kan skje, men når det er mange og store uhell som skjer, kan det være noe som ligger bak. Derfor mener jeg det er bra at regjeringen i fjor varslet at den skal gjennomgå noen sider ved hvordan jernbanen er organisert, men regjeringen sa samtidig nei til å evaluere den borgerlige jernbanereformen. Bane NOR er jo et ektefødt barn av den reformen.

I lys av Bane NORs stadige problemer med ulike prosjekter, og spesielt Follobane-skandalen, ser ministeren behov for grundigere å gjennomgå og evaluere hvordan Bane NOR og norsk jernbane er organisert?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:16:14]: La meg besvare det på to måter. Den ene er at når det gjelder Follobaneprosjektet, har det vært gjenstand for tidligere gjennomganger, på bakgrunn av særlig den konkurransen som skjedde, men også overskridelsen som skjedde i det prosjektet. Det har også vært gjort evalueringer av Bane NOR, om hvordan Bane NOR har fulgt opp funnene fra 2020, og det får vi rapport om i disse dager.

Når det gjelder det store bildet, er vi fullt i gang med å gjennomgå strukturen innenfor norsk jernbane. Vi skal ha en ekstern gjennomgang. Vi har våre interne prosesser i departementet. Vi ser bl.a. på selskapsstruktur, styringsforhold og samhandling mellom departement, direktorat og Bane NOR. Vi er fullt ut i gang med denne prosessen, og jeg mener at vi har rigget en prosess som er god nok for å kunne ta de grepene vi mener er riktige.

Presidenten [10:17:05]: Marie Sneve Martinussen – til oppfølgingsspørsmål.

Marie Sneve Martinussen (R) [10:17:08]: Ja, det er litt Joker Nord-stemning når man hører de forskjellige delene av jernbanesystemet forklare både dette problemet og annet. Bane NOR var raskt ute og sa at de ikke kunne testkjøre Follobanen mer enn de gjorde, og så sa Vy at de kunne ha testkjørt hvis de hadde fått spørsmål om det, men det hadde de ikke fått. Det er fortsatt uklart hva som egentlig er sant, men det framstår veldig som et «blame game» mellom ulike selskaper som skylder på hverandre. Etter oppsplittingen av norsk jernbane som høyreregjeringen gjennomførte, har vi 50 direktører med millionlønn innenfor jernbanen, og man kan spørre seg om de i det hele tatt snakker med hverandre. Ser ministeren noen problemer ved at vi i dag har ett selskap som kjører på skinnene, og et helt annet selskap som har ansvaret for skinnene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:17:51]: Den delingen har skjedd gjennom mange tiår, og det er for så vidt ikke noe nytt med den jernbanereformen som kom nå sist. Det vi er opptatt av, er nok først og fremst styringsstrukturene, selskapsstrukturene, hvor mange selskaper vi skal ha, og hvordan vi samhandler mellom departement, direktorat og Bane NOR. Vi utelukker selvfølgelig ingen grep, men jeg tror ikke det som representanten her tar opp, er hovedproblemstillingen i denne saken.

Likevel: Jeg registrerer det samme, at det ofte blir sånn at man får ulike synspunkter fra ulike aktører. Det kan selvfølgelig være krevende, for det skaper jo forvirring for passasjerene, og det skaper åpenbart også spørsmål og grobunn for refleksjon her.

Presidenten [10:18:31]: André N. Skjelstad – til oppfølgingsspørsmål.

André N. Skjelstad (V) [10:18:48]: Vi har alle tydeligvis forskjellig fokus i denne saken. Mitt og Venstres fokus har hele tiden vært pendlerne og passasjerene. Norske pendlere har måttet smøre seg med god tålmodighet i 20 879 timer i 2022. Ikke siden 2010 har togene vært så forsinket. Samtidig var det 20 683 innstilte tog som skulle ha gått, men ikke gikk. Toppen av kransekaken er Follobanen – Norges største samferdselsprosjektet i nyere tid. Den ble stengt for pendlere en uke etter åpningen – etter en lang ventetid med buss for tog, alternativt tog og lenger reisevei. Det har i realiteten tatt tid med venner, familie og kollegaer fra pendlerne.

Mener statsråden at det er rett at pendlere skal betale fullpris på jernbanen når de ikke får tilbudet de betaler for, og mener han at Vys reisegaranti er god nok for pendlerne når slike situasjoner oppstår?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:19:50]: La meg først si at jeg er helt enig med representanten Skjelstad og Venstre i at det er passasjerene som må stå i fokus i denne saken. Det er pendlerne det handler om, det er de som har fått et dårligere tilbud enn det de kunne forvente. Jeg er også enig med representanten i at hendelsene ellers i norsk jernbane denne høsten åpenbart ikke har styrket jernbane som transportmiddel, og at det ikke er godt nok. Derfor er vi i departementet opptatt av denne saken og har hatt møter med aktørene. Vi har fått en leveranse fra Jernbanedirektoratet som handler om en plan for driftsstabilitet og hvordan man skal ha et løpende og godt vedlikehold for å få større stabilitet i togtilbudet i og rundt Oslo. Det er først og fremst der vi har de store utfordringene.

Vi er også opptatt av passasjerrettighetene. Derfor kommer vi til å jobbe mer med det framover. Diskusjonen om hva slags type tilbakebetaling eller reduksjon i

pris man skal få som følge av de hendelsene, ønsker ikke jeg å gå inn i her, men det er en dialog som jernbaneanbefalingsrådene selvfølgelig må ha med sine kunder.

Presidenten [10:20:54]: Kristoffer Robin Haug – til oppfølgingsspørsmål.

Kristoffer Robin Haug (MDG) [10:21:01]: I prosjektet med Follobanen har det blitt avdekket at ledelsen i Bane NOR har gjort alvorlige feilvurderinger som har gått utover pendlere. Jeg tror det er en meget god vurdering av statsråden å sørge for en ekstern gransking av dette, men dette er ikke det eneste prosjektet Bane NOR holder på med, langs både denne strekningen og mange andre strekninger i landet. Spørsmålet er: Nå som statsråden åpner for en ekstern gransking av dette prosjektet, ville det ha vært en idé å være mer åpen for eksterne innspill og innsyn i andre saker hvor det også er mye kontrovers rundt Bane NORs ledelse av og avgjørelser i prosjekter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:21:44]: Som sagt er vi i gang med en gjennomgang av hele styringsstrukturen på jernbaneanbefalingsområdet. Vi skal ha en ekstern gjennomgang av den. Vi skal også ha våre interne gjennomganger. Så det perspektivet er ivarettatt av de prosessene vi satte i gang lenge før hendelsene på Follobanen. Men det er riktig å følge opp det som har skjedd på Follobanen, med en ny ekstern gjennomgang fordi dette er en så stor og dramatisk hendelse som vi i størst mulig grad selvfølgelig må finne ut av hva som er årsakene til, og sørge for at ikke skjer igjen. Det er mitt hovedfokus, og det aller viktigste er selvfølgelig å få togtilbudet opp og gå igjen. Vi får legge til grunn at den faglige anbefalingen som Bane NOR nå jobber etter, gjør at de skal klare gjenåpning den 1. februar – det er deres ambisjon.

Presidenten [10:22:29]: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:22:41]: Mitt spørsmål går til landbruks- og matministeren.

Selv om næringskomiteen er på komitéreise, er det veldig hyggelig at statsråden er til stede og deltar i muntlig spørretime. Det som er mindre hyggelig, er den kraftige prisutviklingen på matvarer, som varsles å bli enda kraftigere utover i 2023. Det siste året har altså matvarene blitt om lag 12 pst. dyrere. I dag koster en kilo kålrot 30 kr hos Oda, ikke 2,90 kr, som statsråden kritiserte kraftig for drøyt et år siden. Basisvarer som kaffe, smør og mel har økt med nesten 30 pst., og kjøtt og fisk med over 20 pst., og det vil altså fortsette hvis ikke noe ekstraordinært skjer.

Vanlige folk sliter, og en rapport fra SIFO fra i fjor høst viser at én av tolv husstander må stå over måltider,

få hjelp fra Nav eller få utdelt mat fra matstasjon. Regjeringen retter pekefingeren mot dagligvarebransjen, men selv gjør den svært lite for å redusere matprisene. Fremskrittspartiet har foreslått å halvere matmomsen, fjerne drivstoffavgiftene og inkludere hele den samfunnskritiske verdikjeden for mat i strømstøtteordningen, men regjeringen følger ikke opp noen av disse prisdempende tiltakene. Den bidrar isteden til å øke matvareprisene, for i fjorårets jordbruksoppgjør økte regjeringen målprisene, slik at hver husholdning får en ekstra utgift til mat på 1 300 kr. Jeg har heller ikke registrert at statsråden har bedt Nortura om å sette ned prisene på kjøtt og egg istedenfor å fryselagre store mengder kjøtt og bruke overskuddsegg som grisefôr.

Spørsmålet til statsråden er: Hvor mye dyrere må maten bli før regjeringen foreslår konkrete tiltak for å dempe prisveksten på matvarer?

Statsråd Sandra Borch [10:24:36]: Jeg er ikke enig med representanten i at regjeringen ikke gjør noen ting. Regjeringen har levert et jordbruksoppgjør som også er med på å dempe prisveksten, vi har dekt de ekstraordinære kostnadene som norske bønder har hatt. Det var et tiltak som Fremskrittspartiet ønsket å fjerne fra statsbudsjettet.

I tillegg har vi varslet tre nye tiltak for å overvåke dagligvarebransjen og ikke minst ha mer åpenhet rundt prisdannelse. Vi har vært tydelige på at prisveksten på enkelte matvarer vanskelig lar seg forklare når prisveksten hos produsent er lav, mens den i dagligvarekjedene er over 20 pst. De tiltakene næringsministeren og jeg varslet i møtene med dagligvarekjedene i forrige uke, kommer til å bli viktige.

Det er ingen tvil om at den inflasjonen vi opplever nå, også rammer matvareprisene. Jeg skulle ønske man bare kunne vedta at man ikke skulle ha inflasjon, men regjeringen har satt i gang tiltak, og regjeringen vil også følge med på situasjonen framover, særlig fram mot 1. februar.

Jeg vil påpeke at det er svært uheldig at man fra bransjen gjennom media til tider er med på å spekulere i hva prisveksten fra februar skal bli – i verste fall er dette ulovlig prissamarbeid. Vi trenger større konkurranse i dagligvarekjedene, og det har regjeringen nå satt i gang en rekke tiltak for å bidra til.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:26:18]: Som statsråden sikkert er kjent med, har Fremskrittspartiet en rekke ganger foreslått en strømstøtteordning med en makspris på 50 øre og 100 pst. refusjon som inkluderer bedriftene. Det vil si hele verdikjeden innen matproduksjon, ikke bare bøndene.

Regjeringen har mulighet til å gjennomføre tiltak for å dempe prisveksten, altså dempe konsekvensene av økende inflasjon. Siden jeg i mitt første spørsmål viste til

statsrådens uttalelser i et intervju med VG drøyt et år tilbake, hvor hun i realiteten uttalte at priskrig er en uting, og at de som produserer mat, skal få mer igjen i dag, må jeg spørre: Er statsråden fremdeles motstander av billige matvarer til norske forbrukere?

Statsråd Sandra Borch [10:27:11]: Statsråden er ikke motstander av billige matvarer til norske forbrukere. Det som var mitt moment i denne saken, er at jeg mener det er uheldig at man driver en sånn type priskrig på sesongvarer.

Så mener jeg at vi har levert en strømstøtteordning til norsk landbruk. Strømstøtte til industri er som sagt ikke mitt ansvarsområde, men der har man nå lagt seg på en linje hvor man ønsker å få innført fastprisavtaler.

Jeg merker meg at Fremskrittspartiet i sitt budsjett fjernet hele strømstøtteordningen til norsk landbruk, noe som ville ha bidratt til at prisveksten på matvarer i Norge hadde vært enda høyere enn den er i dag. Jeg vil også påpeke at vi faktisk har klart å dempe noe av prisveksten på matvarer i Norge hvis vi sammenligner oss med andre land, som f.eks. Sverige og Danmark, hvor prisene har økt betydelig. Det kan vi takke et historisk godt jordbruksoppgjør for.

Presidenten [10:28:09]: Det vert oppfølgingsspørsmål – fyrst Hans Andreas Limi.

Hans Andreas Limi (FrP) [10:28:11]: La meg da gjenta at Fremskrittspartiet har en strømstøtteordning med en annen innretning som også skal treffe bedriftene, inklusiv næringsindustrien.

Statsråden henviste til møtet med aktørene i dagligvarebransjen og beskjedne om at de må være seg sitt ansvar bevisst og ikke øke prisen ut til forbrukerne mer enn det som er strengt tatt nødvendig. Det er veldig lett å være enig i det – det skulle bare mangle. Samtidig har både butikkjedene og leverandørene fått økte strøm- og drivstoffutgifter. Da blir det et spørsmål om hvor mye av den kostnadsøkningen man kan håndtere uten å ta det ut i økte priser.

Mitt spørsmål til statsråden er: Når vil regjeringen slutte med bare å skyve ansvaret over på dagligvarebransjen og heller ta frem de verktøyene som regjeringen har i sin egen verktøykasse, gjennom de tiltakene som jeg nevnte innledningsvis, som er en oppfølging av de forslagene som Fremskrittspartiet har fremmet gjentatte ganger?

Statsråd Sandra Borch [10:29:15]: Nå er jeg litt usikker på om det representanten spør om, ligger under mitt ansvarsområde. Jeg viser også til mitt siste svar.

Det regjeringen har gjort for industrien, er å prøve å bidra til å få på plass fastprisavtaler. Det jobbes det med,

og det er næringsministeren svært opptatt av. Jeg mener at det vi nå gjør – også med dagligvarekjedene, hvor det i dag er altfor lite konkurranse – er viktig. For enkelte varegrupper ser man som sagt en prisvekst ute hos dagligvarebransjen som vanskelig lar seg forklare. Det skal de tre nye tiltakene som vi fremmet i forrige uke, være med på å bidra til å oppklare. Så vil det vise seg i utviklingen videre. Den må vi følge tett, og 1. februar blir en viktig dato.

Jeg vil også si at uten dette historiske jordbruksoppgjøret som regjeringen har bidratt til, ville prisveksten på norske matvarer ha vært enda høyere enn den er i dag.

Presidenten [10:30:17]: Helge Orten – til oppfølgingsspørsmål.

Helge Orten (H) [10:30:29]: I Dagsnytt 18 den 12. januar hevdet statsråd Vestre at jordbruksoppgjøret bidrar til reduserte matvarepriser. Hvis vi derimot leser i Prop. 120 S, som omhandler jordbruksoppgjøret, står det eksplisitt at det gir økte utgifter til mat for en husholdning på 1 300 kr per år. Spørsmålet er: Tar statsråd Vestre feil, eller har landbruksministeren gitt feil informasjon til Stortinget i Prop. 120 S?

Statsråd Sandra Borch [10:30:58]: Det forundrer meg litt om Høyre nå tar til orde for å fjerne hele målprissystemet som ligger som en grunnplanke i jordbruksavtalen og hele forhandlingsinstituttet. Da er det i hvert fall nye signaler fra Høyre.

Hvis vi ser på de varene vi har målpriser på, er det ikke de som har økt; det er andre varegrupper som har økt. Vi har i dag bare målpris på melk, korn og noen grønnsaksprodukter. Det er ikke de varene som har økt i pris i butikk, men hvis dette er et signal fra Høyre om at man ønsker å rokke ved jordbruksavtalen og fjerne hele målprissystemet, er det nye signaler og ny politikk fra Høyre.

Presidenten [10:31:41]: Me går til neste hovedspørsmål.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [10:32:07]: Mitt spørsmål går også til landbruksministeren.

Mattilsynet har gjennom de to siste årene ført tilsyn med 582 svinebesetninger over hele landet. Sluttrapporten for tilsynskampanjen ble presentert i går, og dommen over norsk svinenæring er knusende. 56 pst., altså over halvparten av svinebøndene, bryter lovens minstekrav på ett eller flere punkter. Det er et svært stort omfang av lovbrudd innenfor en næring, og det er i seg selv alvorlig. Enda mer alvorlig er det når vi ser hvilke brudd som er mest utbredt. En av tre bønder bryter regelverket for bruk av rotemateriale, som skal sørge for at

grisen får mentale stimuli, en fjerdedel har regelbrudd for bruk av strø, som skal gi grisen et tørt og godt sted å ligge, og en fjerdedel gir ikke god nok oppfølging av syke og skadde dyr.

Regjeringen er glad i å snakke om at Norge har et av verdens strengeste regelverk for dyrevelferd, men dette blir meningsløst når vi gang på gang ser at regelverket ikke følges. Nå har vi altså fått dokumentert at det faktisk er et mindretall innenfor svinenæringen som følger dagens regelverk.

I februar gikk et flertall på Stortinget inn for å be regjeringen sette i gang arbeidet med å heve dyrevelferden i svinenæringen. Regjeringen har så langt ikke fulgt opp Stortingets anmodning om å ta fatt på dette. Tallene vi har nå, bekrefter at det trengs politisk handling for å sikre akseptabel dyrevelferd i norsk svinenæring. Dette er viktig for dyrene det gjelder, men det er også viktig for forbrukerne, som skal være trygge på at norsk mat har god dyrevelferd. Ikke minst er det viktig for næringen, som begynner å få et alvorlig omdømmeproblem.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at svinenæringen etterlever minimumskravene til dyrevelferd? Er det fortsatt regjeringens intensjon å la grisene vente helt til det en gang i framtiden skulle komme en dyrevelferdsmelding til Stortinget, før noe gjøres med denne dyrevelferdskrisen? Når kommer i så fall dyrevelferdsmeldingen?

Statsråd Sandra Borch [10:34:14]: La meg først bare slå fast at de funnene som er gjort i rapporten fra Mattilsynet, viser at svinenæringen ikke har fulgt opp godt nok. Så er det viktig for meg, også i denne saken, å si at det er mange der ute som følger regelverket og vel så det, som driver bra og forsvarlig, men det er ikke godt nok med de regelbruddene som nå er avdekket. Vi ser også stor forskjell mellom regionene.

På kort sikt mener jeg at både kunnskapsoverføring og ikke minst god veiledning, særlig knyttet til rote- og strømateriale, kommer til å bli viktig.

Jeg er også veldig glad for at regjeringen har prioritert å sette i gang arbeidet med en dyrevelferdsmelding. Det ønsket ikke forrige regjering, der Venstre var en samarbeidspartner, å gjøre. I tillegg har vi økt bevilningene til Mattilsynet med 40 mill. kr, hvor deler av dette er øremerket dyrevelferd. Så det å si at regjeringen ikke gjør noe, er ikke sant.

Nå kommer jeg til å bruke mye av min tid på å følge opp rapporten fra Mattilsynet. Det kommer også til å være et viktig grunnlag for den dyrevelferdsmeldingen som kommer til neste år – en omfattende melding som vil ta for seg ulike utfordringer som er knyttet til dyrevelferd, enten det er produksjonsdyr, kjæledyr eller dyr knyttet til akvakultur.

Bare for å ha det sagt: Rapporten som har kommet, viser at næringen har et stort ansvar for å følge opp også kortsiktige tiltak som raskt lar seg gjennomføre, og som også Mattilsynet er tydelig på at lar seg løse med det regelverket som er i dag.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [10:36:09]: Statsråden sier at det er mange som følger regelverket – minstekravene. Nei, det er jo ikke det. Kampanjen viser at flertallet ikke overholder minstekravene, og her snakker vi altså ikke om anbefalinger, men om minstekrav som er godt over 20 år gamle, og som vi vet allerede er faglig utdatert.

Statsråden viser til at Mattilsynet her er styrket, men i realiteten er ikke Mattilsynet styrket, det må kutte i sine budsjetter i 2023. Påplussingen som kom i 2022-budsjettet, inneholdt bl.a. også penger som skulle gå til dyr fra Ukraina. Hvis man opprettholder det antallet ansatte som man har i dag, ser man at driftsmidlene vil øke med 40 mill. kr, dvs. at det er et de facto kutt på 15 mill. kr.

Så ser vi at statsråden og næringen selv viser til disse gårdene i Region Øst, og at de vil drive erfaringsutveksling der, men der er det også en tredjedel av bøndene som bryter regelverket. Statsråden kan ikke fortsette å skyve fra seg ansvaret og vise til næringen. Mener statsråden at det er en god nok ambisjon å vise til en region hvor en tredjedel bryter loven?

Statsråd Sandra Borch [10:37:17]: La meg først bare si at det er viktig for meg å understreke at det er dyreeier som har ansvaret for dyrevelferden rundt sine dyr, enten det er kjæledyr eller produksjonsdyr.

Jeg er klar og tydelig på at den rapporten vi fikk i går, viser at det er ikke godt nok. Vi er nødt til å gjøre noe. Næringen må også ta tak, og nå har næringen satt i gang dyrevelferdsprogrammer hvor det skal gjennomføres tre tilsyn i året på sårbare produksjoner, og ett tilsyn på resterende produksjoner. Det er viktige tiltak.

Så mener jeg at der vi ser at det er flest brudd, altså knyttet til rote- og strømateriale, er det viktig med veiledning, rådgivning og kunnskapsoverføring for å bidra til at bøndene klarer å følge det regelverket som i dag ligger. Klarer vi å løse det, er det veldig forebyggende, for hvis man ikke har rote- og strømateriale, kan det føre til syke og skadde dyr. Det kommer det til å bli viktig på kort sikt å stille krav om.

Presidenten [10:38:24]: Det vert oppfølgingsspørsmål – fyrst Ingvild Wettrhus Thorsvik.

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [10:38:27]: Statsråden viser til disse minstekravene, som vi allerede vet ikke er gode nok. Disse minstekravene er noe av det

som fører med seg de regelverksbruddene vi ser nå, bl.a. på areal. Vi ser at det er økt omfang av halebiting, og vi ser at fordi det er dårlige gjødselsystemer, er det flere som vegrer seg for å bruke strømateriale. I fjor fikk Venstre flertall på Stortinget for at regjeringen skal se på incentiver for å øke drivevelferden i svinenæringen med hensyn til areal, underlag og miljøberikelse. Hva konkret har statsråden gjort for å følge opp dette vedtaket fra Stortinget?

Statsråd Sandra Borch [10:39:10]: Regjeringen jobber med en omfattende dyrevelferdsmelding, som jeg mener det er på høy tid kommer. Jeg er veldig glad for at jeg er en del av en regjering som har prioritert nettopp å sette i gang arbeidet med en omfattende dyrevelferdsmelding. Det vil helt klart være naturlig å se på de tiltakene Venstre peker på, i forbindelse med en helhetlig dyrevelferdsmelding, som skal leveres til Stortinget til neste år. Det kommer til å bli en viktig melding. Det kommer også til å bli viktig å få et flertall i Stortinget som står seg over tid, og som ikke minst skaper forutsigbarhet for næringen, men også ivaretar dyrevelferden på en god måte.

Presidenten [10:39:53]: Kathy Lie – til oppfølgings-spørsmål.

Kathy Lie (SV) [10:40:02]: Over flere år har det blitt avdekket regelbrudd og mislighold i norsk svineproduksjon, ofte gjennom aktivisme og god journalistikk, men senest i går fikk vi avdekket mislighold ved statens eget tilsynsorgan, Mattilsynet. De avdekket et eller flere regelbrudd ved over halvparten av de inspiserte svinebesetningene. Dette er alvorlig.

Det jeg så på Dagsrevyen i går, var ansvarsfraskrivelse fra den ansvarlige politiker for dette, landbruksministeren. Situasjonen i svineproduksjonen er politikk, ikke alene kompetanseutvikling mellom bønder.

Vi vet at svineproduksjon og hold av husdyr i stor grad følger politiske målsettinger og tilskuddsordninger. Bøndene vil dyrene sine vel. Da må det legges til rette for at bøndene kan sikre dyrene sine velferden de fortjener. Hvordan vil statsråden jobbe for å sikre husdyrtilskudd til svineprodusenter som følger bedre krav til tilgang på uteareal og mer inneareal per dyr?

Statsråd Sandra Borch [10:41:00]: Nå skal jeg passe meg for å gå langt inn i det som er tilskuddsordninger, som tilhører forhandlinger og jordbruksavtalen. Det jeg kan si, er at jeg er helt enig med representanten i at det som ble avdekket i går, er alvorlig, og så har jeg i samme setning lyst til å benytte sjansen til å skryte av den jobben som Mattilsynet og inspektørene i Mattilsynet har gjort i denne saken.

Vi har nå en kampanje og en rapport som viser at det er ikke godt nok. Vi skal følge kravene, næringen skal følge krav. På kort sikt mener jeg at veiledning, kunnskapsoverføring og erfaringsoverføring mellom de ulike regionene knyttet til særlig rote- og strømateriale, kommer til å bli viktig – at man ligger innenfor de kravene som er fastsatt i lov og i forskrift, kommer til å bli viktig. Gjør vi det, forebygger vi, og da vil vi mest sannsynlig få færre av de alvorlige bruddene, som vi også ser en del av i denne rapporten, og som er alvorlig for næringen.

Presidenten [10:42:00]: Me går til neste hovedspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [10:42:14]: Mitt spørsmål går til samferdselsministeren.

Den siste tiden har vist oss at jernbanereformen har spilt fallitt. Follobanen og togkaos er de beste eksemplene på det. Flere direktører har ikke gitt oss et bedre togtilbud, men snarere en total ansvarsfraskrivelse og ansvarspulverisering. Kort sagt kan det se ut til at togkaoset vokser for hver nye direktør, for hver nye kommunikasjonskonsulent og for hver nye underleverandør.

Etter mange pressekonferanser og redegjørelser vet vi fortsatt ikke hvordan Bane NOR har organisert seg for å ta kritiske beslutninger. Vi vet heller ikke hva slags vurderinger som er gjort av toppledelsen i Bane NOR, hva slags informasjon styret har fått, eller hva slags beslutninger de har tatt. Er samferdselsministeren trygg på at Bane NOR har gjort jobben sin?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:43:26]: Det jeg er mest fokusert på nå, er at Bane NOR bruker all sin tid, alle sine ressurser og all sin kunnskap til å få reetablert togtilbudet på Follobanen. Det er det aller viktigste. Så har det kommet fram elementer i de foreløpige rapportene vi har fått, som i alle fall gir grunnlag for refleksjon og læring.

Det skal være en ekstern gjennomgang. En slik ekstern gjennomgang vil åpenbart også måtte ha fokus på risikokultur, risikohåndtering, avvik, ledelse og hvordan Bane NOR håndterer den type saker som vi her står i. Jeg føler meg ganske sikker på at denne saken vil bli grundig gjennomgått, og at vi kan ha gode debatter og løsningsforslag i etterkant av denne prosessen. Så er vi også oppatt av det store bildet som representanten tar opp.

Vi ønsker å se på hvordan jernbanesektoren er organisert. Den er for fragmentert, og det har vi allerede gjort mye med. Vi har allerede besluttet at Spordrift, med over 1 300 ansatte, nå skal «insources» i Bane NOR, sånn at vi får ett selskap mindre der. Vi har stanset konkurranseutsettingen av togpakkene, sånn at vi har valgt å bruke statens instrumenter i så måte, og det er også en pågående prosess.

Vi er godt i gang med å gå gjennom jernbanesektoren. Vi er godt i gang med å se på ledelsesstruktur og hvordan vi samhandler mellom departement, direktorat og Bane NOR. Det er viktige elementer i den gjennomgangen vi nå skal ha av norsk jernbane.

Mona Fagerås (SV) [10:45:02]: Jeg hører hva ministeren sier, men spør likevel igjen: Kan virkelig ministeren ha tillit til toppledelsen i Bane NOR, når mange ting tyder på at de ikke har prioritert driften av jernbanen fra dag til dag godt nok? Situasjonen i dag tyder jo på det stikk motsatte. Den siste tiden har vi sett mange eksempler på ansvarsfraskrivelse fra toppledelsen i Bane NOR. Flere har bl.a. hevdet at de ikke har visst om kritikken av Follobanen. Jernbanedirektoratet skriver i sin redegjørelse fra nå på mandag at det fortsatt er uklart hva slags informasjon styret har fått. Er ministeren sikker på at styret ikke har visst noe om dette, og mener ministeren at dette ikke er styrets og topplederens ansvar å vite noe om – altså kritikken mot Follobanen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:46:05]: Jeg vil igjen vise til at vi skal ha en ekstern gjennomgang, og at Jernbanetilsynet også skal gå gjennom denne saken. Det er naturlig å følge opp denne saken også i eierdialogen mellom departementet og styret, og det vil vi selvfølgelig sørge for at skjer.

Jeg vil bare peke på noe jeg tror representanten selv også var innom. Man er ikke hundre prosent sikker på årsak og virkning i denne saken – hva som er hovedårsaken – så det å stå her nå og debattere hvordan man skal håndtere en ledelse i et selskap, er i beste fall prematurt.

Presidenten [10:46:37]: Det vert oppfølgingsspørsmål – fyrst Mona Fagerås.

Mona Fagerås (SV) [10:46:38]: Jeg er bekymret for situasjonen i norsk jernbane. Senest i dag morges var det forsinkelser på både hovedbanen og Gardermobanen. Folk tar toget når det går raskt, punktlig og til en fornuftig pris. Jeg synes det er skammelig at pendlerne behandles på denne måten i verdens rikeste land. Vi er veldig opptatt av å bygge veier hvis det gir oss to minutters kortere kjøretid, men vi vil ikke engang sikre de titusenvis av togpendlere i landet vårt at toget går når det skal.

Kan ministeren love færre forsinkelser på jernbanen, og når kan togpendlerne våre forvente seg et skikkelig og stabilt tilbud?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:47:31]: Jeg deler bekymringen og er like opptatt som representanten av å få et stabilt og godt tilbud til pendlerne på togstrekningene i Norge, men det ville vært overmodig av meg å

love at forsinkelser skal forsvinne på et gitt tidspunkt. Jeg skal i alle fall peke på hva vi gjør.

For det første er vi i en prosess hvor vi har fått leveranse fra Jernbanedirektoratet på en plan for å håndtere driftsstabilitet. Det er svært viktig. Det handler om å ha mer målrettet vedlikehold og å bruke teknologi slik at man avdekker feil før de oppstår. Vi er selvfølgelig også opptatt av det store bildet. Vi jobber med utvikling av infrastrukturen. Det tar tid, noe representanten er godt kjent med. Det jobbes med ERTMS, European Rail Traffic Management System, og det vil ta et tiår før det er på plass. Det er mange tiltak som kommer, som er i gang, og som vil bidra til å bedre driftsstabiliteten i norsk jernbane.

En del av bildet er at norsk jernbane de siste tiårene har vært en suksess i den forstand at den har fått flere reisende. Da kjøres det mange tog på et trangt og underdimensjonert system.

Presidenten [10:48:42]: Mona Fagerås – til oppfølgingsspørsmål.

Mona Fagerås (SV) [10:48:43]: Jeg hører hva ministeren sier – han vil. Men det er vanskelig å ta ham på ordet når regjeringen samtidig foreslår å øke vedlikeholdsetterslepet på banen i 2023. Vi vet at infrastrukturen og følgefeil fra dette er den største årsaken til forsinkelser i dag, men hvorfor oppstår disse feilene? Jo, fordi samferdselsminister etter samferdselsminister fortsetter å la jernbanen forfalle. Det er en villet utvikling at jernbanen vår er i en så dårlig forfatning, og at pendlere dag etter dag må vente og vente og vente på at toget skal komme.

Jeg lurer på: Kan ministeren garantere at han vil hente inn vedlikeholdsetterslepet på jernbanen på sin vakt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:49:42]: Det kan jeg med en gang si ikke er realistisk. Det vedlikeholdsetterslepet er så stort at å innhente det – ja, det spør jo selvfølgelig hvor lang vakt jeg får, så hvis jeg får sitte i en evighet, kan jeg klare det. Poenget er at dette er veldig viktig. Det er helt sentralt, og derfor har denne regjeringen sagt at vi skal ha en egen plan for å redusere vedlikeholdsetterslepet på jernbanen. Det er et oppdrag vi har gitt til våre etater og virksomheter i forbindelse med arbeidet med ny NTP. Det er helt sentralt at vi må øke ressursbruken på vedlikehold på jernbanen. Det vil vi selvfølgelig også fokusere på i de kommende budsjettene, men på kort sikt er det ingen kvikksiks for dette. Det betyr ikke at det ikke går an å øke driftsstabiliteten, bruke ressursene bedre og bruke ny teknologi. Vi må heller ikke glemme at ny, moderne infrastruktur i utgangspunktet gir oss bedre driftsstabilitet og større ka-

pasitet. Det er ikke tilfelle for Follobanen akkurat nå, men det kommer det selvfølgelig til å bli.

Presidenten [10:50:39]: Me går vidare til neste hovudspørsmål.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:50:59]: I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil fase ut de konkurransefremmende tiltakene i meierisektoren, som kom på plass i 2007. TINEs konkurrenter mener at dersom det gjennomføres, risikerer vi at TINE får en større markedsrett, og at de andre aktørene, som Rørøsmøieriet, Q-Møieriene og Synnøve Finden, får såpass mye dårlegere rammebetingelser at forbrukerne vil oppleve økte priser, og at utvalget vil bli redusert.

De konkurransefremmende tiltakene har hjulpet, men til tross for det står TINE fortsatt for en stor markedskonsentrasjon. TINE har i dag 76 pst. av markedet, og det er litt spesielt at når vi snakker om f.eks. dagligvaresektoren, som flere har vært inne på i løpet av spørretimen i dag, så meiner regjeringen tydeligvis at maktkonsentrasjon er et problem, men når vi snakker om meierisektoren, er det ikke et problem.

Mitt spørsmål til statsråden er: Hvorfor meiner regjeringen at det ikke er et problem med markedskonsentrasjon når folk skal handle meieriprodukter, og hva tenker statsråden om at utfasing av de konkurransefremmende tiltakene vil føre til økte priser og mindre utvalg for folk, i en situasjon der vi opplever økte matvarepriser og økte kostnader i samfunnet generelt?

Statsråd Sandra Borch [10:52:21]: Regjeringen er tydelig på at vi ønsker å bevare prisutjevningsordningen for melk, men gradvis fase ut de konkurransepolitiske virkemidlene fra ordningen. Landbruksdirektoratet har sammen med Konkurransetilsynet levert en rapport til oss hvor de har vurdert hvordan de konkurransepolitiske virkemidlene fungerer. Rapporten er sendt på høring, med høringsfrist 27. januar. I tillegg er alle aktørene innenfor prisutjevningsordningen invitert til møte med meg i løpet av januar for å legge fram sine synspunkter.

Med basis i den rapporten fra Landbruksdirektoratet, som jeg regner med at representanten Svardal Bøe har satt seg godt inn i, er det flere tiltak som man vurderer om fungerer eller ikke i dag. Det er helt vanlig å evaluere de konkurransepolitiske tiltakene etter fem år, og nå har det gått fem år. Vi gjør en evaluering, og på bakgrunn av den rapporten som er kommet, vil regjeringen vurdere å gjøre tiltak.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:53:33]: Regjeringen har vært tydelig på at man skal fase ut de konkurransefremmende tiltakene. Jeg har lest evalueringen og har den til

og med meg opp her, og jeg kan lese hva som står i konklusjonen fra Landbruksdirektoratet og Konkurransetilsynet. Der står det at dagens konkurranse situasjon i betydelig grad er et resultat av konkurransefremmende tiltak. Videre står det også at Landbruksdirektoratets vurdering er at utvikling av de tre konkurransefremmende tiltakene kan medføre at TINEs konkurrenter kan få mindre evne til å satse og investere i meierimarkedet. Det er altså en faglig rapport fra et faglig utvalg nedsatt av regjeringen som varsler at regjeringens politikk i Hurdalsplattformen vil gi mindre konkurranse, færre satsninger, økte priser og redusert utvalg for folk.

Mitt spørsmål til statsråden blir om regjeringen har tenkt å lytte til de faglige konklusjonene fra sitt eget utvalg, eller om regjeringen fortsatt står på det som står i Hurdalsplattformen, at en fortsatt ønsker en situasjon der en får mindre konkurranse, økte priser og mindre utvalg for folk.

Statsråd Sandra Borch [10:54:35]: Det er helt rett at overordnet innleder Landbruksdirektoratet med de ordene, men hvis man går inn i de ulike tiltakene og ser på vurderingene, er det ulike begrunnelse og ulike argumentasjon når det gjelder om de fungerer eller ikke i dag. Regjeringen har ikke sagt at man skal fase ut alle virkemidlene med en gang, men vi må se på de enkelte elementene som Landbruksdirektoratet har tatt opp i rapporten sin. Som representanten refererer til, er det tre tiltak det pekes på. Noen av dem foreslår man å videreføre, og noen av dem sier man at ikke fungerer i dag og bør eller kan endres eller avvikles.

Presidenten [10:55:12]: Det vert opna for oppfølgingsspørsmål – fyrst Erlend Svardal Bøe.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:55:14]: Nå står vi i en situasjon der folk opplever økte levekostnader. Prisene har økt med 5,9 pst. det siste året. Matvareprisene har økt med 12 pst. Så kommer regjeringen med et signal om at en vurderer å ta vekk de konkurransefremmende tiltakene innenfor meierisektoren, som vil bidra til å holde prisene nede på meieriprodukter og sørge for at vi fortsatt har konkurranse og også har et utvalg av de produktene. Hvis regjeringen er så opptatt av å berolige om at en tar økte levekostnader på alvor, burde jo dette være tiltak en sørget for. Regjeringen bør kunne gå ut og si at den ikke kommer til å gjennomføre dette, for da blir det mindre konkurranse, og man får én monopolist, TINE.

15 pst. av handlekurven til nordmenn er meieriprodukter. Det er ganske mye. Mitt spørsmål er: Hvordan vil da statsråden, hvis hun ikke vil gjøre noe med de kon-

kurransefremmende tiltakene, tilrettelegge for konkurranse fra primærleddet og helt fram til forbrukeren?

Statsråd Sandra Borch [10:56:15]: Da de konkurransefremmende tiltakene ble innført, sto meieribransjen i en vanskelig situasjon. Vi ser at tiltakene har fungert, men det tilsier ikke at man ikke skal gjøre endringer. Jeg kan bare påpeke og understreke fra regjeringens side at konkurranse i meierisektoren er viktig og kommer til å være viktig. Nå må vi sette oss inn i denne rapporten og de høringssvarene som er kommet inn, og se på hvordan de ulike tiltakene har fungert, hvordan man eventuelt kan endre eller forbedre dem, og vurdere om det er noen som er gjenstand for avvikling. Det har ikke regjeringen konkludert med ennå. Vi skal ha grundige høringsprosesser med alle aktørene i prisutjevningsordningen, og jeg vet at dette er en debatt som engasjerer, særlig i meierisektoren.

Til det grunnleggende vil jeg si at jeg er opptatt av at vi skal ha melkeproduksjon i hele landet. Da er samvirkenes våre viktige, og da er det at man har mottaksplikt og leveringsplikt også viktige hensyn å ta.

Presidenten [10:57:17]: Olaug Vervik Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [10:57:33]: Mitt spørsmål til statsråden gjelder faktisk det siste hun tok opp i innlegget sitt, om mottaksplikt og leveringsplikt og at det også blir hensyntatt, for en har også andre målsettinger for norsk landbruk, nemlig å ha landbruk i hele landet. Hvordan klare å implementere det også i høringsrunden for å sikre at vi har landbruk i hele landet – og sikre at har vi det, har vi også melkeproduksjon, som gjør noe for prisfastsettelsen nasjonalt for forbrukerne?

Statsråd Sandra Borch [10:58:14]: Takk for oppfølgingsspørsmålet. Jeg er helt enig i at det er viktige faktorer: Samvirke, mottaksplikt og leveringsplikt er også en del av det som belyses i utredningen, og som denne regjeringen ønsker å sikre. Det er viktig at vi har produksjon i hele landet. Det må vi ikke tar for gitt. Noen av tiltakene er med på nettopp å fremme det og er også viktige å favne. Jeg mener man skal ta denne rapporten på alvor, og går man inn i de tre ulike tiltakene som er vurdert, er det forskjellige anbefalinger som vi, og ikke minst regjeringen, skal ta stilling til etter at høringsrundene er ferdig 27. januar.

Presidenten [10:58:59]: Me går vidare til neste hovudspørsmål.

Morten Stordalen (FrP) [10:59:14]: Mitt spørsmål går til samferdselsministeren.

Statsforvalteren godkjente våren 2022 utbygging av E6 gjennom Lågendeltaet i Lillehammer. Prosjektet er vedtatt av Stortinget, har kommet veldig langt i prosjekteringen, og over 1 mrd. kr er brukt. Rett før jul overprøvde Miljødirektoratet alle andre og sa nei til veien. Direktoratet er krystallklart på at dette er en beslutning regjeringen kan overprøve og skjære gjennom i forskrift.

Er statsråden enig i at regjeringen enkelt kan sikre utbygging av veien gjennom forskriftsendring, og hvorfor har ikke statsråden allerede gjort noe med dette og sørget for at innbyggerne i Innlandet får sin vei?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [10:59:54]: Vern og god forvaltning av verneområder er viktig for regjeringen, og i Hurdalsplattformen sier vi at klima og natur skal være rammen rundt all politikk.

Regjeringen har ikke tatt stilling til saken eller vært involvert i den per nå, så det er for tidlig å si hva som blir den videre saksgangen. Det pågående arbeidet med å vurdere konsekvensene av at Nye Veier nå ikke har dispensasjon for planlagt trasé gjennom Lågendeltaet, vil skje gjennom dialog mellom Samferdselsdepartementet, Klima- og miljødepartementet og øvrige myndigheter på klima- og miljøområdet og selvfølgelig regionale myndigheter og Nye Veier, som har en utbyggingsavtale med staten om bygging av ny vei på strekningen.

Morten Stordalen (FrP) [11:00:38]: Da Fremskrittspartiet satt i regjering, fikk daværende samferdselsminister Ketil Solvik-Olsen en lignende sak på sitt bord, på strekningen Åkersvika sør for Hamar. Fremskrittspartiet sørget for å løse dette problemet raskt, bl.a. gjennom å kompensere naturområder andre steder. Før Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen sørget for å rydde opp og få motorveien bygget, hadde den ligget uavklart i tre år under den rød-grønne regjeringen Stoltenberg. Kan statsråden garantere at den rød-grønne regjeringen ikke har beslutningsvegring i denne saken, og at byggingen av E6 ved Lillehammer sann det ligger i dag, vil få oppstart i løpet av året?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:01:11]: Det er sann at det er Nye Veier som har fått en utbyggingsavtale med staten på denne strekningen, og det er også slik at Stortinget har fattet vedtak om det. Det er et anerkjent og erkjent transportbehov i regionen, og det vil vi selvfølgelig legge til grunn i det videre arbeidet. Jeg kan ikke her og nå stå og garantere at det vil få den ene eller andre løsningen, men vi er selvfølgelig opptatt av å finne løsninger i saken og bidra til å løse transportbehovet i regionen.

Presidenten [11:01:38]: Det vert opna for oppfølgingsspørsmål – fyrst Morten Stordalen.

Morten Stordalen (FrP) [11:01:40]: Det er interessant at man søker å finne løsninger. Da har jeg et annet spørsmål også: Det er planlagt utbygging av dobbeltspor i Stange kommune, som skal stå klart i 2027. Dette jernbaneprosjektet går gjennom et enda mer sårbart naturområde enn E6 forbi Lillehammer. Vil statsråden stoppe dette prosjektet av hensyn til miljøet allerede nå, eller vil han vente til Miljødirektoratet setter foten ned og styrer regjeringens samferdselspolitikk også i dette prosjektet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:02:06]: Det er viktig å ha godt vern og god forvaltning av verneområdene i Norge. Det er også derfor det i gjeldende NTP er veldig tydelige signaler om at man ikke skal dra i gang nye prosesser inn i verneområdene, og at man i størst mulig grad skal unngå å krysse reservoarer innenfor vann, som det også er vernebestemmelser knyttet til. Men det vil alltid kunne være avveininger hvor storsamfunnets interesse, behovene for å løse transportutfordringer og sånt kan gjøre at man må gi dispensasjoner eller gjøre endringer, men det vil være å foregripe begivenhetene.

Jeg skal sette meg mer inn i den problematikken som representanten Stordalen tar opp knyttet til jernbane, for det syns jeg er et interessant spor å undersøke fra min side.

Presidenten [11:02:58]: Trond Helleland – til oppfølgingsspørsmål.

Trond Helleland (H) [11:03:08]: Jeg står her med pressemeldingen fra Ellen Hambro i Miljødirektoratet som kom da de satte foten ned for E6. De viser til at budsjettproposisjonen fra regjeringens omtale av endret politikk for motorveier skaper betydelig usikkerhet om forutsetningene for å bygge en firefelts vei med hastighet 110 km/t gjennom Lågendeltaet, og så viser de til den varslede gjennomgangen av veinormaler.

I og med – som hun videre skriver i pressemeldingen – at det da ikke er sikkert at det skal bygges motorvei, er dette et tiltak som har så stor negativ samfunnsøkonomisk verdi at det ikke er av vesentlig samfunnsinteresse. Miljødirektoratet mener heller ikke at vilkåret om at tiltaket må være nødvendig, er oppfylt.

Er statsråden enig i at E6, Norges hovedvei, ikke er av stor samfunnsmessig verdi, og at Miljødirektoratet kan overprøve et demokratisk fattet vedtak i Stortinget?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:04:14]: Jeg sa i et tidligere svar her at jeg er enig i at her er det et erkjent transportbehov. Det er viktig å få bygd ut E6, og det ligger til grunn for mitt syn på den saken.

Jeg kan ikke gå inn i de vurderingene Miljødirektoratet har gjort, og den saksbehandlingen de har gjen-

nomført. I alle fall er det ikke jeg som statsråd som skal svare ut det, det må i så fall tas med klima- og miljøministeren. Det jeg kan si, er at når det gjelder veinormaler, så er dette på høring fram til 31. januar, og vi har ikke tatt endelig stilling til hvordan de veinormalene skal se ut.

Presidenten [11:04:52]: Neste hovedspørsmål kjem frå representanten Olaug Vervik Bollestad.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:05:10]: Mitt spørsmål går til landbruks- og matministeren.

I Hurdalsplattformen er det et eget kapittel som heter «Trygg mat og levande distrikt», og som har flere gode underpunkt, vil jeg si. Det ene er at det skal komme en opptrappingsplan. En ser for seg at en skal gå gjennom kvoter og kvotestørrelser, en skal se på tiltak for å redusere kostnadene ved leie av kvoter, og en skal redusere andelen leie av kvoter. En vil også se på økt bruk av utmark, lokal matproduksjon og mye, mye mer.

Statsråden har også i opposisjon brukt mye kapasitet på å snakke fram og kreve en egen opptrappingsplan for landbruket. Nå har vi bikket 2023, men statsråden vil fortsatt ikke svare på når denne planen kommer. Landbruket selv er utålmodig, jeg er utålmodig og hvert bruk er utålmodig, for det skaper ikke forutsigbarhet nok for dem.

Kristelig Folkeparti er også opptatt av det, og vi var opptatt av det da vi satt i regjering, da vi satte ned Grytten-utvalget, som skulle se på inntekter og inntektsgapet i landbruket. Rapporten kom i høst, og høringsfristen var nå på mandag. Statsråden kan ikke lenger skyve Grytten-utvalget foran seg, i den mening at når svaret fra Grytten-utvalget kommer, så kommer opptrappingsplanen, for opptrappingsplanen har nemlig mange andre elementer i seg, som Hurdalsplattformen viser.

Når kan statsråden si at opptrappingsplanen kommer? Det er viktig for norsk landbruk.

Statsråd Sandra Borch [11:07:06]: Regjeringen prioriterer trygghet for matproduksjonen og ikke minst for bøndernes inntektsmuligheter. Det mener jeg vi har vist ved å levere på tilleggsforhandlinger – som forrige regjering ikke leverte på – og gjennom et jordbruksoppgjør som var nødvendig for å dekke de ekstraordinære kostnadene.

Det er ingen tvil om at alle de elementene som representanten viser til, også er elementer i jordbruksoppgjøret, som å få kvote på kvotetak og diverse. Der er det nå satt ned en arbeidsgruppe, noe som også kommer til å bli et tema i jordbruksforhandlingene.

Når det gjelder det konkrete spørsmålet om opptrappingsplanen, så har Grytten nå levert sin rapport, en ganske krevende og omfattende rapport, som vi nå har fått høringsinnspill på, og som også spriker en del. Det

kommer i det videre arbeidet til å bli viktig også å sikre et politisk flertall, som bidrar til forutsigbarhet, som bidrar til at den politikken vi skal føre framover, skal kunne stå seg over tid. Dette er viktige elementer som jeg vet at også næringen er opptatt av.

Nå skal vi bruke tid på å gå igjennom de høringsinnspillene vi har fått, og så vil regjeringen ta stilling til opptrappingsplanen og videre framdrift av den, og det vil også Stortinget bli orientert om på egnet måte.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:08:30]: For det første vil jeg si at jeg er enig med statsråden om landbruksoppgjøret i fjor – Kristelig Folkeparti var enig i det og hadde det også i sitt eget budsjett. Det trengte et løft.

Samtidig vil jeg si at på tross av at høringssvarene er ulike og delte på Grytten-utvalgets rapport når det gjelder beregning av inntekt, kan ikke det sette en stopper for en opptrappingsplan – selv om landbrukets organisasjoner er noe delt. I synet på det er begge enige om at de ønsker en plan nå. Jeg mener det også er viktig at regjeringen forankrer denne planen – ikke bare informerer Stortinget, men forankrer den i Stortinget. Jeg lurer på hvordan den prosessen skal være, for jeg tror at norsk landbruk trenger stabilitet – uavhengig av regjering – nettopp fordi det er en del av vår beredskap, og fordi bøndene trenger forutsigbarhet.

Statsråd Sandra Borch [11:09:33]: Jeg deler de synspunktene som representanten tar opp i spørsmålet sitt. Jeg vil også understreke at opptrappingsplanen er et stort og krevende arbeid, og regjeringen jobber nå for å få saken fram så fort som det er forsvarlig.

Nå har vi hatt en høringsrunde, og vi vil nå ta stilling til høringssvarene som er kommet fra ulike aktører, og ikke minst ta stilling også i regjering. Jeg vil også si at dette er en prioritert oppgave, og som står tydelig i Hurdalsplattformen. Jeg er helt enig i at det vi nå vedtar framover, må være forutsigbart og ha et politisk flertall bak seg som også står seg over tid, sånn at næringen får den forutsigbarheten den har etterlyst i veldig mange år.

Presidenten [11:10:24]: Det vert oppfølgingsspørsmål – først Olaug Vervik Bollestad.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:10:26]: Nettopp den forutsigbarheten er jeg opptatt av, og den merker en jo nå f.eks. på strøm. Der fikk bøndene ekstra strømsøtte for å bevare grønnsakene på kjølelager i fjor høst. Det ble glemt i budsjettet i høst, så kom det et tillegg om at det skulle inn, og så utfases det igjen i april.

Hvilken forutsigbarhet skaper det for norske bønder? Når vi har en plan, blir spørsmålet om bøndene da skal være en del av resten av næringslivet, som skal ha fastprisavtaler. Eller skal vi sikre landbrukets produk-

sjon gjennom ordninger som gjør at de faktisk kan både satse, drive og produsere?

Statsråd Sandra Borch [11:11:15]: Jeg tror vi må skille her, for det er to debatter. Jeg tror vi kan si at verden ikke er forutsigbar akkurat nå knyttet til de kostnadsøkningene som også norske bønder har opplevd. Da var det viktig for regjeringen å kompensere det i jordbruksoppgjøret, det var viktig å få en strømsøtteordning på plass, og det var viktig å få til en ordning som gjør at den nå blir videreført.

Så er det det representanten tar opp om inntekt og inntektsmuligheter. Jeg mener jo vi startet den jobben i fjorårets jordbruksoppgjør. Uavhengig av hva Grytten sier, er det mulig å starte den jobben og også videreføre den i årets jordbruksoppgjør. Det kommer til å være viktige elementer. Når vi nå skal levere en opptrappingsplan, er jeg veldig opptatt av å lytte til det næringen har spilt inn, lytte til det andre aktører i verdikjeden har spilt inn, og ikke minst bidra til å få et bredt politisk flertall i Stortinget som kan stå seg over tid, og som skaper den forutsigbarheten jeg tror vi begge er opptatt av.

Presidenten [11:12:20]: Olaug Vervik Bollestad – til oppfølgingsspørsmål.

Olaug Vervik Bollestad (KrF) [11:12:21]: Jeg tror vi er ganske enige, og at det er bred enighet omkring dette, men jeg er også opptatt av forutsigbarheten som en opptrappingsplan faktisk vil gi. Det er ting en kan forankre uten at det er en del av jordbruksoppgjøret, f.eks. hvordan vi skal bruke utmarka vår, som også handler om andre ting, slik som investeringer i landbruket.

Jeg kan ikke forstå hvorfor statsråden, som selv har vært opptatt av opptrappingsplanen, kun skal skyve Grytten-utvalget foran seg, når det er mange andre festepunkter en kan være med og ta tak i for å sikre tryggheten i norsk landbruk. Hvorfor er det kun Grytten-utvalget, som jeg selv var med på å sette ned, statsråden holder i?

Statsråd Sandra Borch [11:13:20]: Jeg er helt enig med representanten, og dette mener jeg regjeringen gjorde i fjorårets jordbruksoppgjør. Vi står nå framfor et nytt jordbruksoppgjør, hvor vi diskuterer og forhandler om viktige elementer. I fjor valgte vi bl.a. å øke utmarkstilskuddet, nettopp fordi vi som regjering ønsker å bidra til at utmarka blir benyttet på en bærekraftig og fornuftig måte. Dette er viktige elementer som også skal diskuteres i jordbruksoppgjøret, og som også henger sammen med inntekt.

Det er ikke sånn at jeg skyver Grytten-utvalget framfor meg. Jeg er opptatt av å levere på norsk landbrukspolitikk til enhver tid. Jordbruksoppgjøret er en unik mu-

lighet til det. Nå står vi framfor noen viktige måneder, viktige forhandlinger, som også kommer til å bli viktige elementer som skal bidra til å snu kursen i norsk landbrukspolitikk, og bidra til å løfte landbruksnæringen til det den fortjener.

Presidenten [11:14:16]: Den munnlege spørjetimen er no omme, og me går til den ordinære spørjetimen.

Sak nr. 2 [11:14:21]

Ordinær spørretime

Presidenten [11:14:22]: Det vert nokre endringar i den oppsette spørsmålslista, og presidenten syner i den sammenhengen til den elektroniske spørsmålslista.

Endringane var desse:

Spørsmål 1, frå representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 8, frå representanten Roy Steffensen til næringsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Frå representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren:

«Som Vårt Land og Nationen nylig omtalte, har ikke regjeringens varslede satsing på matsikkerhet resultert i økte bevilgninger, men i omprioriteringer fra andre tiltak. I hovedsak er det Norges bidrag til utdanning i utviklingsland som får lide. I svar på spørsmål fra Vårt Land avkrefter statsråden at omprioriteringen har vært motivert av et ønske om å ramme regjeringen Solbergs fanesak i utviklingspolitikken, nemlig utdanning.

Hva har da vært begrunnelsen for denne omprioriteringen?»

Presidenten [11:14:32]: Dette spørsmålet er utsett.

Spørsmål 2

Bård Hoksrud (FrP) [11:14:49]: «Noe av det første Arbeiderpartiet og Senterpartiet gjorde da de inntok regjeringskontorene, var å varsle at de vil utvikle Eldreombudet. Fra juli i år vil avviklingen være en realitet. Eldreombudet har vært en vaktbikkje for å avdekke mangler i eldreomsorgen, og for å sikre at eldre får rettighetene de har krav på. Den siste tiden er det avdekket en rekke groteske saker der eldre har blitt behandlet totalt uverdigg.

Hvordan kan statsråden forsvare en avvikling av de eldres vaktbikkje, samtidig som det stadig dukker opp groteske saker i eldreomsorgen?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:15:24]: Stortinget har sluttet seg til forslaget om å utvikle Eldreombudet. Vi må få mest mulig ut av hver helsekrone, og vi må ha en effektiv ressursbruk. Eldreombudet har hatt mandat til å ta opp saker på alle samfunnsområder på et overordnet nivå.

For å ivareta pasienter og brukeres behov, interesser og rettssikkerhet overfor helse- og omsorgstjenesten har vi 15 lokale pasient- og brukerombud. Pasient- og brukerombudene skal ivareta alle pasienter og brukeres behov, også de eldre. Gjennom regjeringens tilleggsbevilgning på 6 mill. kr opprettholdes dette viktige tilbudet til alle brukere i ordningen.

Det viktigste er å sørge for en god helse- og omsorgstjeneste i kommunene og i spesialisthelsetjenesten. Vi har også klageordninger som skal ivareta pasientenes behov, og at den enkelte bruker og deres pårørende blir hørt og kan ta opp problemer.

For å møte utfordringene har regjeringen styrket kommuneøkonomien og helsebudsjettet og startet arbeidet med å styrke kvalitet og kapasitet i tjenestene, som fastlegeordningen, Bo trygt hjemme-reformen og Nasjonal helse- og samhandlingsplan.

Eldre, skrøpelige pasienter er en prioritert gruppe. Å styrke samarbeidet om disse pasientene er viktig, slik at de og deres pårørende kan oppleve en samordnet og sømløs tjeneste. Kommunene er sentrale i tilbudet til eldre brukere og pasienter.

I politikktutviklingen har vi tett dialog med KS, med representanter for pasient- og brukerorganisasjoner og med helsepersonell. Regjeringen, ved arbeids- og inkluderingsministeren, inviterer også til fire årlige møter med pensjonistenes organisasjoner. De lokalt folkevalgte har også en viktig rolle som ombud for innbyggerne. Eldrerådene har lenge etterlyst bedre opplæring, og regjeringen har bevilget midler til et opplæringsopplegg slik at de lokale eldrerådene kan styrke sin medvirkningsrolle i kommunene om alle saker som berører eldre.

Bård Hoksrud (FrP) [11:17:37]: Takk for svaret, men jeg er ikke beroliget.

I dag har NRK Brennpunkt et program som viser hvordan tre eldre personer har det, og hvordan de opplever eldreomsorgen i Norge. En av disse er Lilly, som er dement. Er man dement, trenger man ro, faste ansatte og stabilitet for å oppleve trygghet, men i de seksten dagene da det ble filmet hos Lilly, var det 21 pleiere innom. Seks ganger ble det ikke fulgt opp at hun fikk medisine-

ne sine. Det var flere dager hun ikke fikk mat på over et døgn. Dette er svært alvorlig.

Mener statsråden at det som kommer fram på Brennpunkt, er akseptabel eldreomsorg, og mener hun at vi kan fortsette å overlate disse oppgavene til kommunene, når vi gang på gang ser at det ikke prioriteres nok penger fra kommunene til å levere gode nok tjenester til dem som trenger det? Hvor langt må det gå før statsråden er villig til å innrømme at vi faktisk trenger statlig finansiert eldreomsorg?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:18:31]: Representanten spør meg om det å legge ned Eldrerådet som vaktbikkje. Målet til regjeringen er å forebygge ugreie hendelser i helsetjenesten, som det som er avdekket de siste ukene gjennom ganske dramatiske enkeltsaker. Det gjør vi gjennom å legge fram en Bo trygt hjemme-reform, det gjør vi gjennom å legge fram en nasjonal helse- og samhandlingsplan som ser hele pasientforløpet. Vi vet at overgangen mellom sykehus og kommune for eldre, skrøpelige pasienter kan gi utfordringer og ikke fungerer godt nok i dag. Det tar vi tak i – etter åtte år der det ikke er blitt gjort noe med, med Fremskrittspartiet i regjering og en egen eldreminister.

Målet til denne regjeringen er å skape en god eldreomsorg, hvor vi forebygger ugreie hendelser, og hvor vi har god kvalitet og nok fagfolk.

Bård Hoksrud (FrP) [11:19:34]: Statsråden svarer ikke på spørsmålet.

Det er rart at personer som har fått avslag på søknaden om sykehjemsplass fem ganger, plutselig får ja etter at NRK lager en dokumentar om saken. Jeg er bekymret over at vi stadig ser saker om mennesker som er nødt til å gå til media for å få den hjelpen de har krav på.

I forrige uke sa både statsministeren og statsråd Kjerkol at det ikke var behov for å føre ventelister i kommunene fordi alle som har krav på en plass, skal få det med en gang. NRK-dokumentaren viste at det i realiteten er nesten 3 000 som skulle hatt en sykehjemsplass, som har fått avslag og ikke får det.

Mener statsråden fortsatt at dette er uinteressant informasjon for å sikre at alle får de tjenestene de har rett på? Jeg håper statsråden kan svare godt på hvorfor hun ikke mener at dette er viktig informasjon, når man altså ser at statsforvalteren avgjør mange saker fordi man ikke har fulgt opp det statsråden sa: at alle som trenger det, skal få en plass.

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:20:38]: Jeg vet ikke om jeg helt oppfattet spørsmålet fra Hoksrud, men jeg svarer på det forrige spørsmålet, om hva regjeringen gjør for å bedre situasjonen for eldre pleietrengende pasienter i Norge, som vil øke i antall, og som krever at vi gjør en

innsats både i kommunehelsetjenesten og i spesialisthelsetjenesten.

Vi styrker fastlegeordningen. Der har vi en historisk satsing nå. Fra 1. mai får vi en ny basisbevilgning som bedre skal ivareta dem som trenger fastlegen sin mest, og vi vet at innbyggere over 80 år går opptil fire ganger så ofte til fastlegen som representanten Hoksrud og undertegnede, hvis vi ser til statistikken.

Regjeringen gjør en rekke ting for at vi skal ha en god og bærekraftig eldreomsorg i landet. Det er også viktig for kommunene at de har oversikt over sine innbyggers behov og tilgjengelig kapasitet, både på sykehjem og i hjemmetjenesten.

Spørsmål 3

Seher Aydar (R) [11:21:51]: «Helsearbeidere slutter i de offentlige tjenestene fordi arbeidsbelastninga er for stor. Nå har mange sykehus gått i gul og grønn beredskap. Det er mange innleggelser, høyt sykefravær og personellmangel. For de ansatte betyr dette at det enorme arbeidspresset de har stått i lenge, har økt enda mer. Kravene står ikke i forhold til ressursene.

Hva vil statsråden gjøre for at den høye arbeidsbelastninga på helsepersonell i sykehusene nå ikke fører til at enda flere slutter?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:22:22]: I vår felles helse- og omsorgstjeneste er det de mange dyktige medarbeiderne – fagfolkene – som er selve gullet og vår aller viktigste ressurs. Dette ga jeg senest uttrykk for i den årlige sykehustalen som ble holdt på St. Olavs hospital i Trondheim i går.

Vi vet alle at helse- og omsorgstjenestene har vært gjennom en langvarig pandemi, og de opplever fortsatt utfordringer som følge av vinterens virusseong. Dette har gitt mange medarbeidere en stor arbeidsbelastning over tid med usikkerhet og særskilte smittevern hensyn som de må etterleve både på jobb og i egen hverdag. Flere sykehus har den siste tiden økt beredskapsnivået i samsvar med beredskapssystemet som er etablert for det. Antall innleggelser har også økt mange steder, bl.a. på grunn av en uvanlig tøff influensasessong. Det har også medført et høyt sykefravær blant ansatte, og samlet sett gir dette en krevende situasjon.

En av de første sakene regjeringen tok fatt i på helseområdet da vi tiltrådte, var å nedsette en egen helsepersonellkommisjon. Deres oppgave er å gi en helhetlig og kunnskapsbasert vurdering av behovene for personell og kompetanse som kan gi gode helsetjenester i hele landet. Utvalget skal levere sin NOU innen kort tid, og jeg ser fram til å motta deres vurderinger og anbefalinger og ha en påfølgende høring og dialog om utvalgets forslag.

Vi setter inn en rekke tiltak for å avhjelpe sykehuses situasjon. Vi satser på heltidskultur og faste stillinger. Vi har mål om mindre rapportering og vi følger med på og har bedret sykehusøkonomien.

Vi må evne å møte utfordringene med å sikre tilstrekkelig personell og kompetanse i vår felles helsetjeneste på både kort og lengre sikt. Da må det jobbes godt og systematisk på ulike nivåer med både å utdanne, rekruttere, utvikle og – ikke minst – beholde fagfolk. Vi vil at den offentlige helse- og omsorgstjenesten skal være en attraktiv arbeidsplass og ha gode fagmiljøer hvor de ansatte trives. Jeg er derfor opptatt av at arbeidsgivere i helsetjenestene må evne å ta godt vare på sine ansatte. Dette gjelder både i ekstraordinære situasjoner, som vi opplever nå, og som vi har vært gjennom, og i en mer normalisert arbeidshverdag med mer ordinær drift.

Seher Aydar (R) [11:25:01]: ABC-klinikken har vært en av fødeavdelingene i Oslo der det har vært stabil bemanning og lett å rekruttere. Nå har Oslo universitets-sykehus gjort kutt i driften som gjør at de ikke kan drive, og flere av de erfarne jordmødrene har sluttet og begynt privat. I Gjøvik har de samme erfaringer i hjemme-sykepleien. Flere sykepleiere har sluttet i kommunen og startet eget privat firma. I tillegg ser vi at kommersielle helseaktører rekrutterer aktivt. Statsråden har tidligere sagt at kampen mot de private og kommersielle vinnes ved å styrke det offentlige. Med den økonomiske situasjonen vi ser ved sykehusene nå, kan vi forvente enda tøffere arbeidsvilkår framover.

Store kommersielle helseaktører rekrutterer nå aktivt offentlig ansatte. Folk trenger at helsetjenestene våre drives forsvarlig. Hva vil statsråden gjøre for å stoppe denne utviklingen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:26:05]: Prisveksten som følge av krig i Europa og energi brukt som våpen slår inn i alle sektorer, også i sykehusene våre. Vi setter inn en rekke tiltak for å avhjelpe presset som nå oppleves på mange sykehus. Gjennom 2022 styrket vi sykehusøkonomien i flere runder. Med den siste tilleggsbevilgningen i 2022 har vi bidratt til at det økonomiske resultatet for sykehusene ikke gir dramatiske konsekvenser for pasientbehandlingen.

Vi satser på heltid, faste stillinger og redusert vikarbruk i sykehusene. Dette ble det gitt klare føringer for senest i foretaksmøtet som ble gjennomført i går, hvor sykehusene fikk oppdraget sitt for kommende år. Vi ønsker at fagfolkene i sykehusene skal bruke mer av tiden sin på pasientbehandling og mindre tid på unødig rapportering. Derfor har vi også bedt helseregionene om å gjennomgå rapporteringskravene i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert rusbehandling for å dempe den belastningen.

Seher Aydar (R) [11:27:11]: Til tross for hva helse- og omsorgsministeren sier nå, er realiteten at helsepersonell slutter. Realiteten er at når en fødeavdeling som faktisk klarer å rekruttere jordmødre, stenges, så slutter jordmødre der og starter privat. Det er realiteten. Det er virkeligheten vi befinner oss i. I den samme virkeligheten sa helse- og omsorgsministeren i sykehustalen i går at fagfolk er livsnerven i den felles helsetjenesten vår. Det er det veldig lett å være enig i – jeg er helt enig i det. Jeg er også enig i at rapporteringen og belastningen må ned. Men mange steder er denne nerven i ferd med å bli ganske slitt. Det er også realiteten. Vi mangler mye folk, og vi mister mange som følge av det store presset våre sykehusansatte har stått i de siste årene.

Jeg opplever ikke å få høre hva konkret som gjøres. Jeg hører gode intensjoner, og jeg hører om utvalg som har blitt satt ned, det har jeg registrert, men hva gjøres konkret i mellomtiden for å sørge for at belastningen går ned og vi klarer å beholde det viktigste i sykehusene våre, nemlig folkene?

Ingvild Kjerkol (A) [11:28:16]: Vi har en jordmormangel i landet. Kanskje har vi ikke det beste tilfanget der mangelen er størst, og det betyr at mange sykehus må ty til vikarstafetter.

Jeg vil også minne representanten Aydar om at det tar minst syv år å utdanne en jordmor. Vi økte utdanningskapasiteten fra første stund med 230 nye utdanningsstillinger for jordmødre og spesialsykepleiere i fjorårets budsjett. Det viderefører vi i år. Det er mange år siden Riksrevisjonen påpekte denne mangelen. Vi har nå også gitt oppdrag til helseregionene om å skaffe en oversikt over behovet for å utdanne nye i tråd med at tjenesten utvikler seg, og at fagfolk går av med pensjon, for det har helseregionene manglet fram til nå.

Spørsmål 4

Marie Sneve Martinussen (R) [11:29:27]: «I 2020 vedtok Stortinget at Kirkenes skulle øke sin intensivkapasitet fra nivå 1 til nivå 2. Det er 80 mil fra Kirkenes til Universitetssykehuset i Tromsø og 50 mil til Hammerfest sykehus. Denne avstanden og værforhold som ofte gjør pasienttransport risikabelt, krever at Kirkenes sykehus er i stand til å behandle hardt skadde og akutt syke med respiratorbehov. Nå står tilbudet i fare på grunn av stram økonomi i Finnmarkssykehuset.

Vil statsråden gjøre noe for å sikre at stortingsvedtaket ikke overkjøres av helseforetaket?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:30:06]: Først vil jeg understreke at anmodningsvedtaket fra 2020 har blitt fulgt opp. I juni samme år ble Helse Nord bedt om å

vurdere nivådeling av intensivavdelingene i regionen, på bakgrunn av daværende erfaringer og Stortingets anmodningsvedtak. Disse vurderingene måtte gjøres innenfor de økonomiske rammene Stortinget hadde lagt til grunn da. Slik virker stortingsvedtak. I juni i fjor informerte Helse Nord om at intensivvirksomheten i Kirkenes var tilsvarende nivå 2. Samtidig ble det gjennomført et arbeid i regionene for å beskrive hvordan kapasiteten innenfor intensivmedisin skal beregnes gjennom felles definisjoner av sengekategorier.

Det framgår av årsrapporten fra Norsk intensiv- og pandemiregister for 2021 at intensivkapasitet basert på utstyr og bemanning per 100 000 innbyggere er høyere i Helse Nord enn i landet for øvrig. Utfordringen i denne regionen er at ressursene er spredt utover mange intensivavdelinger som er fordelt på et stort geografisk område. Det er utfordrende å drifte mange lokasjoner med små fagmiljøer, med hensyn til både vedlikehold av kompetanse, tilgang til helsepersonell og økonomi. I løpet av 2022 utarbeidet Helse Nord en strategi for intensivmedisin. Strategien er ferdigstilt, men foreløpig ikke behandlet av styret i Helse Nord. Finnmarkssykehuset vurderer om de har økonomi til å opprettholde den økte bemanningen.

Vi skal ha et godt helsetilbud i hele landet, også i Øst-Finnmark, og det er styret i Finnmarkssykehuset sin oppgave å vurdere hvilken kapasitet som er nødvendig for å ivareta en forsvarlig beredskap, i tråd med helseforretakets ansvar.

Helse Nord er i en krevende økonomisk situasjon. I foretaksmøtet den 9. november ba jeg om at Helse Nord vurderer tiltak for å sikre en bærekraftig utvikling av helsetjenesten i regionen. I et slikt arbeid er det naturlig å vurdere endringer i funksjons- og oppgavedelingen som bidrar til at Helse Nord kan ivareta sitt sørge-for-ansvar på lang sikt og på en måte som også styrker fagligheten og kvaliteten i pasienttilbudet. Det er derfor styret i Helse Nord som må se på helheten i behandlingstilbudet og helseberedskapen i regionen, som en del av det oppdraget de nå skal besvare.

Ingrid Fiskaa hadde her teke over presidentplassen.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:32:45]: Ja, det er gode grunner til at Stortinget gjorde det vedtaket man en gang gjorde, og de grunnene har ikke endret seg. Nord-Norge generelt, Finnmark spesielt og Øst-Finnmark ekstra spesielt er preget av store avstander, dårlig vær – som gjør det vanskelig med transport av pasienter – og ikke minst en beredskapssituasjon som nå er utfordrende. Da mener jeg det er feil at beslutningen om fortsatt intensivdrift på nivå 2 er lagt over på Finnmarkssykehuset. For at de skal kunne drifte videre, i

tråd med stortingsvedtaket, må altså Finnmarkssykehuset selv finne penger. Finnmark legeforening advarer i en kronikk mot at Finnmarkssykehuset på denne måten tvinges til å spare seg inn i uforsvarlighet.

Hva tenker statsråden om at Helse Nord velger ikke å ta ansvar for å sikre midler til å opprettholde stortingsvedtaket?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:33:36]: Helse Nord har fått et oppdrag om å sørge for å få kontroll over økonomien. Det er den eneste måten å ivareta forsvarligheten og beredskapen i Nord-Norge på – at man har kontroll på ressursene. Det er et oppdrag som er omtalt i Helse- og omsorgsdepartementets budsjettproposisjon, så det er en målsetting også Stortinget har sluttet seg til.

Det følger ikke nødvendigvis øremerkede midler med for oppfølging og gjennomføring av anmodningsvedtak. Dette må følges opp innenfor de rammene som bevilges. Det er den prioriteringsoppgaven både Finnmarkssykehuset og Helse Nord er satt til å gjennomføre, også det etter vedtak i Stortinget og den lovgivningen som gjelder for spesialisthelsetjenesten.

Den økonomiske situasjonen i Helse Nord er veldig bekymringsfull og må komme på plass for å ivareta beredskapen også i Øst-Finnmark.

Marie Sneve Martinussen (R) [11:34:40]: I går fikk jeg en melding fra en jeg gikk på videregående med, som fortalte om ganske slitsomme forhold på Kirkenes sykehus. De opplever å ha tatt kampen mange ganger, man har vunnet, men opplever nå å måtte ta kampen på nytt. Mangel på helsepersonell er en av de store utfordringene i Finnmark. At intensivavdelingen i Kirkenes er på nivå 2, har også betydning for rekrutteringen av helsepersonell. Det å senke nivået gir konsekvenser for hva Kirkenes sykehus har lov til å drive med av både akutt kirurgi og planlagt kirurgi, som gjør at muligheten til å utdanne både leger og spesialsykepleiere ikke nødvendigvis er den samme.

Er statsråden redd for at denne innsparingen og alle de andre innsparingene som gjøres i Finnmark nå på grunn av dårlig sykehusøkonomi, vil forsterke mangelen på helsepersonell?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:35:29]: Jeg er opptatt av at Helse Nord nå løser oppdraget sitt på en slik måte at man kan rekruttere fagfolk til planlagte funksjoner i Nord-Norge, som gjør at man tiltrekker seg nødvendig kompetanse for å opprettholde en spesialisthelsetjeneste på nivå med de andre regionene i Norge. Jeg mener det er helt avgjørende at man har en velfungerende universitetsklinikk ved Universitetssykehuset Nord-Norge i Tromsø, og at man har god kompetanse på akutt sykehusene i regionen.

De vurderingene som ble gjort, og oppfølgingen av anmodningsvedtaket fra 2020, viste at intensivvirksomheten ved Kirkenes sykehus i juni i fjor var på nivå 2, med én sengeplass i kategori 3, etter nye definisjoner. Det har også skjedd en endring fordi fagmiljøet i hele Norge har blitt enige om hva en intensivplass er.

Spørsmål 5

Mímir Kristjánsson (R) [11:36:49]: «Pengemangel gjør at byggetrinn to av nye Stavanger universitetssykehus er utsatt på ubestemt tid. Beskjeden til de ansatte er at dersom sykehuset skal bli ferdig, må de spare penger på drift. De tillitsvalgte beskriver at delt drift både vil bli mer kostnadskrevende og svekke fagmiljøene.

Har statsråden tenkt å foreta seg noe for å sikre at Norges tredje største byregion ikke blir stående med et halvferdig sykehus i ti år framover, eller overlater hun det fulle ansvaret for helsetilbudet på Nord-Jæren til helseforetaket?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:37:49]: Sykehusene har et helhetlig ansvar for både investeringer og drift og må planlegge framdriften i investeringsprosjektene slik at dette kan gjennomføres innenfor Stortingets bevilgninger. Statlige lån til sykehusprosjekter kan bevilges etter søknad fra de regionale helseforetakene. Slik er systemet i dag, og det er innrammet i lov vedtatt i dette storting.

Vi er i en økonomisk situasjon hvor det har vært en ekstraordinær prisvekst, som har fått konsekvenser for både driften av sykehus og planlagte prosjekter. I årets budsjett er ikke sykehusene kompensert fullt ut for den økte prisveksten i 2022. Det får naturligvis konsekvenser.

Styret i Helse Vest må vurdere hvordan dette skal håndteres. De bekreftet i sitt styremøte 7. desember i fjor at byggetrinn 2 blir utsatt på ubestemt tid. Jeg har stor forståelse for utålmodigheten med å komme i gang med byggetrinn 2 i Stavanger.

For å få kontroll på prisveksten og skape trygghet rundt folks økonomi har regjeringen lagt fram et stramt budsjett som Stortinget har vedtatt. Det innebærer tøffe prioriteringer og har ført til utsettelse av prosjekter både i sykehus og i andre sektorer – landet rundt.

Framdriften for byggetrinn 2 i Stavanger avhenger av framtidige bevilgninger og den generelle prisutviklingen i samfunnet. Regjeringen ønsker å legge til rette for en økonomisk utvikling som skal bidra til at vi så raskt som mulig kommer tilbake til en mer normal utvikling, slik at sykehusene igjen settes i stand til å gjennomføre planlagte og helt nødvendige investeringer.

Mímir Kristjánsson (R) [11:39:45]: Jeg vil takke statsråden for svaret.

Nå er det sånn at problemene med finansiering av byggetrinn 2 av Stavanger universitetssykehus har vedvart en god stund, og det er ikke høstens statsbudsjett, eller neste års lønns- og prisvekst alene, som sikrer at dette blir utsatt. Det har over tid vært klart at finansieringen for å bygge sykehuset ferdig ikke er god nok. Jeg forstår at man har systemer, og jeg forstår at man har måter man vil gjøre ting på, men når disse systemene beviselig ikke fungerer, må man som politiker, mener jeg, være i stand til å ta nye grep.

Da er spørsmålet i klartekst: Er det å forvente at statsråden og regjeringen i praksis godtar at Stavanger og Nord-Jæren ikke skal få et samlet sykehus på flere tiår fram i tid?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:40:44]: Hver eneste krone som bevilges, har en alternativ verdi. Den kan brukes på noe annet. Den kan også bidra til at prisveksten fortsetter. Det er en del av den økonomiske forståelsen som er lagt til grunn når regjeringen har lagt fram et stramt budsjett.

Mitt mål er at Stavanger-regionen så raskt som overhodet mulig skal kunne være i stand til å gjennomføre planlagte og nødvendige investeringer.

Vi har et stramt sykehusopplegg for 2023. Jeg holdt sykehustalen i går og hadde en ærlig samtale om det. Det må vi ha. Det som er avgjørende, er at vi greier å kompensere for dette på en måte som gir forutsigbarhet. Det gjorde vi i 2022 da vi til sammen fylte på 4,7 mrd. kr i løpet av året fordi vi hadde galopperende prisvekst.

Mímir Kristjánsson (R) [11:41:50]: Jeg vil takke statsråden for svaret, selv om jeg vel ikke er helt fornøyd med innholdet.

Ja, jeg er klar over at hver eneste krone man velger å bruke på sykehus, skulle man brukt på noe annet, og hver eneste krone som blir brukt på noe annet, kunne man velge å bruke på sykehus. Det kan finnes sammenhenger – selv om mange ledende fagøkonomer nå mener at de er overdrevet – mellom offentlig pengebruk og f.eks. inflasjon og rente, men vi kan ikke stille oss sånn i Norge at vi ikke har råd til å finansiere grunnleggende helsetilbud. Vi må begynne med å finansiere grunnleggende helsetilbud, og så får man se hva slags annen moro man har råd til på toppen av det. Det er klart at det mest avgjørende må være å sikre at befolkningen kan føle seg trygg når de drar på sykehus.

Statsråden sier til Stavanger Aftenblad om Stavanger universitetssykehus, SUS:

«Trøsten for SUS er at dette er en situasjon de aller fleste står i nå».

Det er jo en ganske fattig trøst at det er like ille overalt. Spørsmålet er: Beviser ikke det at dette er et problem som helseforetaket ikke kan løse alene, når alle helseforetak har disse problemene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:42:53]: Spørsmålet representanten Mímir Kristjánsson heller burde stille, eller som jeg håper han også stiller, er: Hva vil konsekvensen være hvis man bare åpner kranen? Da vil man miste muligheten til å prioritere ressursene. Er det én ting som sikrer god og tilgjengelig helsehjelp til alle i Norges land, er det at man beholder muligheten til å prioritere ressursene. Hvis vi gir fra oss den, vil vi ikke lenger være i den situasjonen at vi kan gi likeverdig tilgang til alle i hele Norges land. Det er noen åpenbare sammenhenger her som ikke handler om økonomisk teori, men om at vi har valgt å ha en tilstedeværende spesialisthelsetjeneste i hele landet, hvor kanskje den mest begrensende ressursen er fagfolk. Vi har en tydelig prioritering om å utdanne, beholde og rekruttere fagfolk i neste års budsjett. Vi mener det er riktig nå når vi er nødt til å konsolidere økonomien, og da er det dessverre noen investeringer som må vente.

Spørsmål 6

Tobias Drevland Lund (R) [11:44:08]: «I Hurdalsplattformen skriver regjeringa at den vil styrke lokalsykehusene og sikre nærhet og likeverdig behandling i hele landet. I mitt fylke, Telemark, mistet både Kragerø og Rjukan sengepostene under Solberg-regjeringa. Nå har flere tjenester i Kragerø blitt satt på pause eller redusert. I Rjukan er det varslet at helseforetaket på grunn av et stramt budsjett stenger ned den polikliniske aktiviteten innen medisin og kirurgi.

Vil statsråden gjøre noe for å sikre at spesialisthelsetjenestetilbudet disse to stedene ikke forsvinner?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:44:48]: De regionale helseforetakene har sørge-for-ansvaret for at befolkningen tilbys nødvendige spesialisthelsetjenester, akkurat som kommunene har sørge-for-ansvaret for primærhelsetjenesten. De innretter nå tilbudet sitt i tråd med dette ansvaret. Ved Sykehuset Telemark har helseforetaket vurdert at det er nødvendig å gjøre tilpasninger i tjenestetilbudet for å sikre best mulig tilgjengelighet av kompetent helsepersonell. Fagpersonene er tjenestens aller viktigste ressurs, og det er helt avgjørende for tjenestetilbudet at helseforetaket tilrettelegger for at de kan gjøre jobben sin under best mulige rammebetingelser.

Helse Sør-Øst opplyser at en avtale som har sikret tilgang på ortoped i poliklinisk tjeneste en gang i uken i

Kragerø for Sykehuset Telemark, ble sagt opp sist høst. De har per nå ingen ny avtale på plass, og i samråd med fagmiljøet ved sykehuset vil de vurdere hvordan de i framtiden best kan levere ortopediske tjenester til befolkningen i denne delen av sykehusets opptaksområde. Helseforetaket har i første omgang valgt å sette det polikliniske tilbudet på pause fram til sommeren 2023.

På Rjukan har Sykehuset Telemark de siste årene hatt en beskjedne aktivitet innenfor indremedisin og ortopedi. De har sendt spesialist, fortrinnsvis fra Notodden, en gang i uken eller annenhver uke, til Rjukan for å ha poliklinikk. Det er et begrenset behov, og det er vanskelig for helseforetakene å organisere poliklinikkdager som gir en god bruk av spesialistressursen og fagfolkenes begrensede tid og kapasitet. For å sikre god kompetanse og likeverdige tjenester, mener helseforetaket at befolkningen er best tjent med at det aktuelle polikliniske tilbudet gis fra Notodden sykehus.

Tobias Drevland Lund (R) [11:46:57]: Det er verdt å minne statsråden om at det var en ganske hard kamp den gangen det ble varslet at man skulle trappe ned på tilbudene, både i Kragerø og på Rjukan. Folk samlet seg, gikk i fakkeltog og kjempet hardt for sykehusene sine. Siden 2001 er det nedlagt 12 til 15 lokalsykehus, avhengig av hvordan lokalsykehus defineres.

Denne regjeringen har i motsetning til den forrige, i hvert fall i sin politiske plattform, vært opptatt av desentralisert sykehusstruktur og å styrke lokalsykehusene. Ute i helseforetakene – som statsråden nå skyver foran seg i mangelen på vilje til å ta politisk kontroll og styrke rammene for sykehusene – ser vi, bl.a. i Telemark, at ressurser og pasienter flyttes fra de lokale, mindre sykehusene inn til de sentrale. Hva slags politiske grep vil regjeringen gjøre for å sikre at lokalsykehusene ikke blir svekket, særlig nå som økonomien er under hardt press?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:47:57]: Jeg skyver ikke helseforetakene foran meg. Jeg er veldig glad for at vi har organisasjoner med kompetente fagfolk som ivaretar sørge-for-ansvaret for innbyggerne våre ved å gi gode og likeverdige spesialisthelsetjenester, som Stortinget har vedtatt at de skal gjøre. Det er en betydelig jobb. Det krever kompetanse, og det krever god planlegging.

Det som er situasjonen i det området representanten spør om, er at det er små lokalsamfunn og krevende å få til et godt og tilgjengelig tilbud. Her har Sykehuset Telemark tenkt kreativt. De har avtalespesialister som har driftsavtale med Helse Sør-Øst. De er en del av spesialisthelsetjenesten. I Kragerø finnes det spesialisthelsetjenestetilbud via avtalespesialister innen fagområdene øre-nese-hals, gastromedisin og gynekologi. På Rjukan

er det per i dag ingen slike spesialister, og da gir det mening å samle ting i Notodden.

Tobias Drevland Lund (R) [11:49:04]: Siden vi begynner å snakke om økonomi, kan det være verdt å snakke om noe som henger sammen med dette. Tidligere i vinter gjorde Helse Sør-Øst et vedtak om å gå videre med planene om å bygge nye Oslo universitetssykehus, OUS, til tross for at prosjektet har stor risiko. Økonomisk er prosjektet risikabelt, både fordi det er blitt betegnet som et byggeprosjekt med stor risiko for budsjettoverskridelser, og fordi det forutsetter innsparinger som fagforeningene selv mener er urealistiske. Hva vil være betydningen av en budsjettsprekk på OUS for økonomien til de andre sykehusene innenfor Helse Sør-Øst, deriblant Sykehuset Telemark?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:49:43]: Det er det for tidlig å si noen ting om. Det jeg håper representanten er med meg på, er bekymringen for tilstrekkelig med kompetente fagfolk i tjenesten vår framover. Det at vi har så mange vaktlag i Oslo, og at nye OUS samler regionale funksjoner som ligger i nærmest umiddelbar geografisk nærhet, vil faktisk bedre tilgangen til spesialister i utkanter som Rjukan, Kragerø, Notodden – Telemark. Det er en helt sentral premiss for å samle og bygge nytt i Oslo, slik at vi kan ivareta en likeverdig og god spesialisthelsetjeneste i hele landet.

Spørsmål 7

Bjørnar Moxnes (R) [11:50:46]: «Mange av helseforetakene går inn i en krevende tid med blodrøde budsjetter og store krav til kutt. Særlig i Helse Nord er situasjonen alvorlig. I Nord-Norge er avstandene store og nærhet til tjenesten er et pasientsikkerhetsspørsmål. I Hurdalsplattformen kan vi lese at regjeringen vil jobbe for å utvikle og styrke det desentraliserte sykehusstilbudet i Norge, ved å flytte mer planlagt aktivitet og styrke akuttfunksjonene lokalt.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at kuttene ikke fører til et svekka tilbud til folk i regionene?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:51:25]: Det er helt riktig at landets helseforetak går inn i et år der mange vil ha utfordringer med å tilpasse sykehusdriften til de økonomiske rammene som er bevilget. Det var jeg veldig tydelig på i sykehustalen som jeg holdt i går, i Trondheim. Den krevende økonomiske situasjonen vi står i, reduserer handlingsrommet til sykehusene våre. Ikke bare påvirkes sykehusøkonomien av den sterke og uventede prisstigningen vi alle opplever, men sykehusene opplever også ettervirkninger av pandemien og

stort trykk på grunn av luftveisinfeksjoner denne vintersesongen. Flere helseregioner justerer nå ambisjonsnivået på framtidige investeringer for å tilpasse seg situasjonen.

I sykehustalen i går ba jeg helseregionene om å se på hva de kan gjøre mindre av. Gode prioriteringer er helt nødvendig. Det vil gi handlingsrom i en tid hvor budsjettene er stramme.

Utfordringsbildet og omstillingsutfordringene i Helse Nord er spesielt omfattende. Over lang tid har regionen hatt en drift som ikke har vært tilpasset de økonomiske rammene. Planlagte endringer ble imidlertid satt på vent som følge av pandemien, og det er nå veldig viktig at regionen tar gode grep. Jeg følger tett med på alle de fire helseregionene, men spesielt på Helse Nord, i og med at de også har fått et eget oppdrag. I foretaks-møte den 9. november stilte jeg krav om at Helse Nord skal rapportere månedlig på konkrete tiltak som skal bidra til en bærekraftig økonomisk utvikling.

Jeg ser at situasjonen er krevende for alle helseforetak nå, og særlig når vi ser at sykehusene i tillegg opplever en ekstraordinær tilstrømming av pasienter med ulike luftveisinfeksjoner, slik de gjør nå, og et høyt sykefravær blant ansatte. Jeg vil selvfølgelig følge denne situasjonen nøye framover.

Bjørnar Moxnes (R) [11:53:31]: De som best har merket resultatene av innsparing og personellmangel i sykehusene, er de som skal føde. Man regner fødeavdelingene som lite lønnsomme, og de har også vært en salderingspost. På Helgelandssykehuset vurderer de nå å gå fra åtte uker sommerstengte fødeavdelinger til 16 uker. Det øker risikoen for transportfødsler, det øker stresset hos dem som skal føde, og det er vel heller ikke noe godt grep for å holde på jordmødre.

I sykehustalen i går varslet statsråden en gjennomgang av finansieringen av fødetilbudet. Tenker Kjerkol at dette tiltaket vil kunne sikre at også fødende i regioner med dårlig sykehusøkonomi kan være sikret et lokalt fødetilbud hele året, og når kan vi forvente å se endringer i finansieringen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:54:21]: Et tiltak Jordmorforbundet i Norsk Sykepleierforbund har vært opptatt av i lang, lang tid, er det at vi har finansierings- og budsjettmodeller som støtter godt opp under den spesialiserte fødselsomsorgen, rett og slett det som skjer på fødestuen. Det oppdraget ble gitt i går, som representanten påpeker, og jeg har forventninger til at det skal gi oss noen svar.

Så er nok hovedutfordringen for fødetilbudet mer av faglig art. Vi mangler jordmødre, og det er helt kritisk viktig. Vi har dessverre også mangel på gynekologer, som er viktig for å ivareta det fødetilbudet vi omtaler

som fødeavdeling. Rent overordnet – når representanten spør om økonomi – er det jo økonomien til det enkelte sykehus som påvirker de øvrige prioriteringene, og der må man beholde kontroll for å kunne prioritere riktig.

Bjørnar Moxnes (R) [11:55:29]: Det er klart at disse økonomiske rammene har mye å si, både for å kunne rekruttere fagfolk og ikke minst for å beholde fagfolk.

Det ble nevnt i går, i den nevnte sykehustalen, at Helse Nord står i en særlig, såkalt krevende, økonomisk situasjon. De har altså fått i oppdrag å se på funksjons- og oppgavedeling, men de må i praksis spare inn mange hundre millioner kroner, og da er det mange i distriktene som frykter for akuttberedskapen ved sine lokale sykehus. På Mosjøen skulle det ikke tas ned noen funksjoner før det nye Helgelandssykehuset var bygd opp. Nå sier styret at tidligere løfter kan de ikke forholde seg til, og både i Kirkenes, i Stokmarknes og i Gravdal er det bekymring for om de vil miste akuttintensivtilbudet.

Mener statsråden det er realistisk å gjennomføre de kuttene som man pålegger Helse Nord, uten at pasient-sikkerheten samtidig vil kunne bli alvorlig svekket?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:56:30]: Jeg er opptatt av hele spesialisthelsetjenesten i nord. Den må man se på som et økosystem hvor ulike akuttisykehus utfører ulike planlagte behandlinger, slik at man kan bli god og drive god kvalitet på tjenesten, også i Nord-Norge. Jeg er også veldig opptatt av at Helse Nord skal ha et godt universitetssykehus i Tromsø. Der utdannes framtidens leger, psykologer, sykepleiere og helsepersonell. Vi må ha en god og velfungerende universitetsklinikk i Tromsø for å ivareta beredskapen og kvaliteten i hele Helse Nord-området. Helse Nord består av fire lokale helseforetak, og de er nødt til å opptre som et fellesskap. Det er det som ligger til grunn for det oppdraget Helse Nord har fått, slik at vi kan ivareta kvalitet og sikre fagfolk til sykehusene våre i den nordlige landsdelen.

Spørsmål 8

Frå representanten Roy Steffensen til næringsministeren:

«Interessen for fastprisavtaler virker å være forsvinnende liten ute blant bedriftene. Det kan se ut til at bedriftene synes det er lite attraktivt å binde seg i 5–7 år til priser som er 3–4 ganger høyere enn gjennomsnittet de siste 10 årene.

Hvor mange bedrifter må signere fastprisavtaler for at statsråden skal kalle ordningen en suksess, og vil statsråden vurdere andre tiltak mot de høye strømprisene om ikke interessen tar seg opp?»

Presidenten [11:57:24]: Dette spørsmålet er utsett.

Spørsmål 9

Himanshu Gulati (FrP) [11:57:49]: «Den 11. januar i år ble Bråtejordet skole i Lillestrøm kommune stengt av verneombudet som følge av trusler mot lærere. Det er dramatisk. I en undersøkelse gjort av Statens arbeidsmiljøinstitutt i 2021 kommer det imidlertid frem at én av fire lærere i grunnskolen er utsatt for vold og trusler. I Oslo alene var det i 2021 over 3 500 volds- og trusselhendelser mot ansatte ved skoler i Oslo. Trusler og vold er en del av hverdagen til mange av landets lærere.

Har statsråden foretatt seg noe for å ta tak i lærernes trygghet og vold og trusler?»

Statsråd Tonje Brenna [11:58:27]: La meg starte med å takke for et viktig og dessverre altfor aktuelt spørsmål.

Det skal være trygt og godt å gå på jobb i norsk skole. Både våre lærere og andre ansatte skal være sikre på at de er trygge på jobb. Det er alvorlig når ansatte i skolen blir utsatt for trusler og vold, og det er selvfølgelig helt uakseptabelt at noen blir utsatt for vold på jobb i våre skoler. Regelverket er helt tydelig på at ansatte har rett til et godt arbeidsmiljø, og at elevene har rett til et trygt og godt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

Representanten Gulati peker på tallene fra Oslo i 2021. De aller fleste av elevene som er involvert i hendelsene i Oslo, er i alderen seks til tolv år. Dette er altså unge mennesker, elever på de nederste trinnene i skolen, som utøver vold mot voksne på skolen. Jeg mener vi må stille oss spørsmål om hvordan det kan ha seg at unge elever, små barn, utagerer på denne måten i våre klasserom.

Det er kommunene og fylkeskommunene som har ansvaret for et trygt og godt skole- og arbeidsmiljø, både som skoleeiere og som arbeidsgivere. Jeg forventer at både skoleeiere og skoleledelse tar disse hendelsene på alvor og jobber systematisk og godt med dem. Vi trenger hele laget rundt eleven for å sørge for at elevene har det godt på skolen, og våre lærere trenger sine kollegaer og ledelsen på arbeidsplassen sin for å trygges. Jeg mener det er viktig å erkjenne at det er komplekse årsaker til at lærere utsettes for vold og trusler, og at det neppe heller finnes enkle løsninger for å snu utviklingen.

En viktig del av den forebyggende innsatsen er skolens daglige arbeid for å skape en god hverdag for både elever og ansatte. Jeg er derfor opptatt av at både Kunnskapsdepartementet og Utdanningsdirektoratet fortsetter å støtte arbeidet som skoleeiere, skoleledere og lærere gjør for å bedre skolemiljøet. Utdanningsdirektoratet har bl.a. utviklet et omfattende informasjons- og veiledningsmaterieell som skal bidra til å støtte opp un-

der arbeidet som gjøres i skolene. Skoleeiere og skoleledelsen må videre ha gode rutiner for hva som skal gjøres når det oppstår situasjoner der elever blir utagerende. Lærere som blir utsatt for vold eller trusler, skal bli fulgt opp.

I undersøkelsen som representanten viser til, kommer det fram at én av fire lærere i grunnskolen er utsatt for vold eller trusler. Dette er en situasjon som er alvorlig, og som bekymrer meg. Lærerne har rett på en hverdag uten vold og trusler, og det er viktig at arbeidsgivere setter i verk de tiltakene som er nødvendige. Hvilke utfordringer den enkelte skole har, og hva som er gode tiltak i den enkelte situasjon, kommer til å variere.

Jeg mener derfor det er viktig at de konkrete grepene tas lokalt. For å styrke det lokale arbeidet er det satt i gang et samarbeid mellom fem utvalgte kommuner og fylkeskommuner hvor målet er å finne fram til gode tiltak for å forhindre vold i skolen og dele disse med andre skoleeiere. Dette arbeidet er nå i slutfasen.

Himanshu Gulati (FrP) [12:01:31]: Jeg takker statsråden for svaret og ikke minst for detaljer om statistikken for Oslo. Trusler og vold er dessverre blitt en del av hverdagen til altfor mange lærere rundt omkring i landet. Det som for noen år siden begynte som et fenomen i større byer, byer som kanskje også har vært belastet med integreringsutfordringer, har i dag utviklet seg til å bli en nokså vanlig problemstilling over hele landet. Det er noe av det jeg opplever at engasjerer lærere og andre aller mest når jeg møter engasjerte folk som jobber i skolevesenet, og snakker om skolepolitikk rundt omkring i landet. Jeg hadde også for noen år siden et seminar på Stortinget med bl.a. lærere som hadde opplevd dette altfor tett på kroppen.

Jeg registrerer det statsråden sier. Hun viser til skoleeiere, og hun sier også at det er satt ned en arbeidsgruppe, et samarbeid mellom flere kommuner. Men er det noen flere tiltak som er gjort, eller noe hun har gjort fram til nå, for å ta tak i denne problemstillingen, som har blitt så omfattende og stor?

Statsråd Tonje Brenna [12:02:37]: Jeg takker for oppfølgingsspørsmålet og for engasjementet i saken. De aller fleste utfordringene vi har i vårt samfunn, kommer til uttrykk i klasserommene våre. Samtidig er det ikke sånn at alle utfordringer i samfunnet skal løses av skolen alene. Derfor har alle vi som jobber med politikk i storting og regjering, og alle ulike yrkesgrupper som på en eller annen måte jobber i tilknytning til barn, et stort ansvar for å samarbeide godt.

Vi fikk for ikke lenge siden en endring i lovverket som plikter kommunene til å samarbeide bedre mellom tjenestene rundt det enkelte barn. Jeg tror dessverre det fortsatt er litt ulik kultur rundt om for hvor godt man

samarbeider. Det er ikke nødvendigvis sånn at den utfordringen den enkelte elev har, oppstår i skolen. Allikevel kan den komme til uttrykk i skolen. Det understreker med all tydelighet hvor viktig det er at vi samarbeider mellom tjenestene i det å få barn og unge til å trives på skolen og ikke utøve vold.

Himanshu Gulati (FrP) [12:03:40]: Statistikken jeg viste til, er fra 2021. Tror statsråden det kanskje kan være behov for å innhente mer data, mer oppdaterte data om dette? Hva mener statsråden at en lærer bør foreta seg dersom man selv opplever å bli utsatt for vold eller trusler?

Statsråd Tonje Brenna [12:04:01]: En lærer som opplever å bli utsatt for vold eller trusler på jobben, må åpenbart varsle om det og ha store forventninger til hvordan egen ledelse – skoleledelse og skoleeier – skal følge opp det som har skjedd. Vi er helt avhengig av at våre ansatte opplever trygghet når de går på jobb i skolen. Vi er også helt avhengig av at vi både forebygger og tar alvorlig de hendelsene som allikevel oppstår.

Jeg skal være helt åpen for at dette er noe vi må se nærmere på og innhente mer informasjon om. Vi har en del kartlegginger som handler om hvordan våre elever trives i skolen, og hvordan det står til i norsk skole. Dette er et fenomen som dessverre, som representanten er inne på, i det siste har bredt om seg noe mer enn tidligere. Derfor er det åpenbart interessant å se på hva det er som forårsaker disse hendelsene, og ikke minst hva man gjør på steder hvor man klarer å få bukt med det, sånn at flere kan lære av gode eksempler.

Spørsmål 10

Mahmoud Farahmand (H) [12:05:14]: «I mai 2021 ble Stortinget informert om at regjeringen tok sikte på å henholdsvis sende på høring og fremme to forslag om endringer i sikkerhetsloven i løpet av 2022. Ett av disse ble foreslått av Solberg-regjeringen og innebærer økt kontroll med oppkjøp som kan påvirke nasjonal sikkerhet.

Kan statsråden gjøre rede for hvorfor behandlingen har tatt så lang tid, og hvordan kan Stortinget være trygg på at regjeringen tar den sikkerhetspolitiske situasjonen på alvor når det tar så lang tid å legge frem helt nødvendige lovforslag?»

Statsråd Emilie Mehl [12:05:48]: Innledningsvis vil jeg presisere at mai 2021, da denne informasjonen ble gitt til Stortinget, var under forrige regjering. Det var også før krigen i Ukraina brøt ut, og før vi befant oss i den sikkerhetspolitiske situasjonen vi nå er i, som er

blitt veldig spent og mer alvorlig, og hvor det er veldig viktig at vi tar trusselen fra bl.a. fremmede staters etterretning, sammensatte trusler osv., på det største alvor. Det gjør Senterpartiet og Arbeiderpartiet i regjering.

Som jeg sa, har angrepet på Ukraina skapt en helt ny situasjon i Europa og nabolandene. Det som ligger bak spørsmålet – som egentlig er det større spørsmålet om sammensatte trusler og mulige andre virkemidler enn tradisjonell krigføring eller vold mot Norge, for å skade våre interesser – er blitt aktualisert på en lang rekke forskjellige samfunnsområder, og det har vært arbeidskrevende. Dette har medført at bl.a. mitt departement er blitt involvert i et veldig stort antall saker. Veldig mange av dem har vært krevende, og de har krevd mye ressurser av både embetsverket i mitt og andre departementer og av EOS-tjenestene våre.

Vi har f.eks. etter krigen lagt fram en ny stortingsmelding om nasjonal kontroll og digital sikkerhet, som understreker ambisjonene til regjeringen om å bruke nasjonal kontroll som virkemiddel for å ivareta nasjonal sikkerhet. Det har også vært behandlet et stort antall saker om utenlandske investeringer og oppkjøp, noe som har krevd mye av tjenestene.

Regulatoriske virkemidler, som representanten tar opp, er en veldig viktig del av dette arbeidet. Derfor vil jeg også peke på at en av grunnene til at vi foreløpig ikke har lagt fram noe for Stortinget, er at vi vurderer ytterligere innskjerpingen sammenlignet med det som lå inne i det opprinnelige forslaget som ble sendt på høring, på grunn av den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen. Det tar noe lengre tid, men jeg tar sikte på å fremme en lovproposisjon for Stortinget før sommeren 2023.

Mahmoud Farahmand (H) [12:07:59]: Jeg takker for svaret.

I mai 2022 svarte departementet – altså statsrådens departement – at det ville foretas en revisjon av sikkerhetsloven i to trinn. Det første trinnet, om skjerping av eierskapskontroll, som ble foreslått av Solberg-regjeringen, skulle komme over sommeren 2022, altså i fjor. Trinn to omfattet forslag til de øvrige endringene i sikkerhetsloven, og skulle oversendes Stortinget i en lovproposisjon med forslag til endringer, før jul i fjor. Inngenting av dette er kommet til Stortinget. Det har heller ikke blitt sendt på høring.

Vi i Høyre er bekymret for at det kan være andre ting som opptar fokuset til statsråden og regjeringen, som muligens reverseringer som settes foran nasjonal sikkerhet. Da er jeg litt fristet til å spørre om hvorfor dette tar så lang tid, selv om statsråden prøvde å forklare det i svaret på forrige spørsmål.

Statsråd Emilie Mehl [12:08:52]: Som jeg tror representanten – og i hvert fall partiet Høyre og de som var

en del av regjeringen forrige gang – er godt kjent med, er departementet stort, med mange ansvarsområder. Det er også til dels ulike personer som jobber med de forskjellige tingene. Det er ingen tvil om at nasjonal sikkerhet, nasjonal kontroll og tiltak opp mot den sikkerhetspolitiske situasjonen har dominert det siste året for veldig, veldig mange. Det har vært helt gjennomgående, og det har vært høyt prioritert. Vi har lagt fram mange ting for Stortinget, og vi har gjort andre grep som ikke har vært forelagt her. I tillegg har jeg varslet at vi vil komme til Stortinget med flere grep, bl.a. knyttet til eierskapskontroll.

Samtidig har vi vært nødt til å prioritere. En av de tingene vi har lagt fram for Stortinget, er f.eks. endringer i politiloven og politiregisterloven for å gi PST tilgang til å søke i åpne kilder. Det er også et viktig arbeid.

Mahmoud Farahmand (H) [12:09:55]: Det sistnevnte er kjærkomment og vel og bra, men det vi snakker om her, handler i og for seg om sikkerhetskultur og det å sette en tone fra toppen, sette fokus. Det bringer meg over til et siste spørsmål. I hele høst har statsråden fått flere spørsmål fra Stortinget om hennes bruk av appen TikTok. Et av spørsmålene har vært så enkelt som: Har statsråden hatt TikTok installert på sin tjenestetelefon? Svarene fra statsråden har vært unnvikende, mangelfulle og til tider lite tilfredsstillende. Nå er det blitt kjent via mediene at statsråden faktisk har hatt TikTok installert.

Hvorfor har ikke statsråden svart Stortinget skikkelig i denne saken, og opplever statsråden det som forsvaret og i tråd med nasjonale sikkerhetsinteresser å ha hatt en app på sin tjenestetelefon som høster inn store mengder data på vegne av kinesiske myndigheter – og som kan deles med dem?

Presidenten [12:10:45]: Presidenten vil få seia at dette går noko utover det som var det opphavlege spørsmålet, men statsråden skal få moglegheit til å svara.

Statsråd Emilie Mehl [12:10:53]: Så vidt jeg vet, har også Erna Solberg hatt TikTok på sin tjenestetelefon da hun var statsminister. For min del har jeg vært opptatt av å følge sikkerhetsråd og ha et veldig bevisst forhold til bruk av sosiale medier, og det oppfordrer jeg også alle andre til å ha – ikke minst stortingsrepresentanter, som også kan være interessante for fremmed etterretning. Da har det vært viktig for meg å følge de rådene og retningslinjene som er gitt fra bl.a. departementet og nasjonale sikkerhetsmyndigheter, og ikke basere min handlemåte på ulike lederkommentarer eller oppslag i mediene. De rådene innebærer bl.a. å ha et bevisst forhold til hva man lagrer på telefonen sin, hva man har av

innstillinger, og hvordan man bruker den når man eventuelt legger den helt vekk.

Jeg har også tatt et eget grep, på helt eget initiativ – det er ingen som har pålagt det – ved å ha en egen telefon til sosiale medier. Jeg kjenner ikke til at det var noe forrige regjering gjorde, men jeg synes at det har fungert godt, og er generelt opptatt av at det er høy bevissthet i samfunnet om sikkerhet rundt bruk av sosiale medier.

Presidenten [12:12:00]: Då er den ordinære spørjetimen avslutta.

Sak nr. 3 [12:12:05]

Referat

Presidenten [12:12:08]: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdig handsama.

Er det nokon som ber om ordet før møtet vert heva? Så er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 12.13.

